hymy LEHTI 6

KIRSTI WALLASVAARA
ja muita nousevia tähtiä
sisäsivuilla
(kuva: foto-jatta)

1967 1:60

Hänkö se on?

CAROLAN UUSI POIKAYSTÄVÄ

Carola tunnetaan railakasotteisena ja suorasanaisena laulajatyttönä. Hän ei yleensä turhia kiertele eikä kaartele, hän sanoo asiat sellaisina kuin ne ovat. Teeskentely ja hienostelu eivät tunnu sopivan Carolan luonteelle. Hän inhoaa ihmisiä jotka ovat jäykkiä — häntä itseään saa sinutella — parhaimmat ystävät kutsuvat häntä Kalleksi vaan.

Poikaystävän suhteen Carola tekee poikkeuksen. Tuosta salaperäisestä ystävästään hän ei paljoa juttele, ei kertoile. Tiedetään kuitenkin, että nuori mies on ulkomaalainen ja muusikko. Kuinkas muuten, Carolahan liikkuu musiikin parissa.

Viime syksynä Carola sai kiinnityksen Hazj Osterwaldin orkesterin solistiksi. Orkesterilla on takanaan monta levytystä, vaikkakin heidän levymerkkinsä täkäläinen myyjä kertookin levyjen kysynnän olevan meillä melko vaimeaa. Parhaiten orkesteri tunnetaan hyvänä ravintolaorkesterina, joka kierroksillaan ympäri Eurooppaa ilahduttaa ravintolassa istujia. Carola siis pääsi hyvään seuraan. Carolasta pidettiin — niin yleisö kuin orkesterikin.

Sopimus päättyi aikanaan, mutta yhteydenpito säilyi. Carola lensi muutaman kerran Pohjanlahden yli Ruotsin puolelle tervehtimään entisiä työtovereitaan, kun nämä esiintyivät Tukholman kermalle. Tämän hän teki omien sopimustensa kustannuksella — näihin aikoihin hän kuului Erkki Valasteen orkesteriin — ja ennenpitkää alkoi tulla tanssien järjestäjiltä valituksia: he olivat tilanneet Carolan laulamaan, maksaneet siitä — miksi tämä ei tullut? Korvausvaatimuksia esitettiin.

Carolan ihastuksen kohde — ja samalla Carolan innokas ihailija, on sekstetin rumpali John Ward, poikamies. Hän on ollut orkesterissa monta vuotta — orkesterilla on niin paljon nimeä, ettei sen kokoonpano paljoakaan muutu. Ne muut viisi ovat: Hazy Osterwald, Curd Prima, Lars Blach, Denis Armitage ja Sonny Lang. Parhaiten heidät kai muistetaan TV -ohjelmasta Hotel Viktoria, jonka vetäjänä toimi Vicko Torriani. Näitä nauhoituksia nähtiin meilläkin, mm. eräs sellainen nauha, jossa Pirkko Mannola esiintyi muiden suuruuksien mukana. Tämän ohjelman vakituinen orkesteri oli juuri Hazy Osterwaldin sekstetti.

Carolakin tunnetaan meillä yhtä hyvin niin TV- kuin laulutähtenäkin. Carolalla on näköä ja kokoa, eläytymiskykyä ja laulutaitoa niin paljon, että hän on useasti nähty vieras TV-ruudussa. Hän pystyy eläytymään niin ladyn kuin beatnikinkin rooliin aivan yhtä luontevasti. Työtoverina hän on kuulema mukava — tosin hän saattaa toisinaan esittää hyvinkin kirpeitä arvosteluja, mutta ne ovat useimmiten oikeutettuja eivätkä näinollen ollenkaan pahasta. Carolan viimeisiä voittoja on persoonallisesti esitetyt juutalaislaulut — TV:ssäkin jo kahteen kertaan — joista lauluista nimenomaan Carolan esittäminä ovat amerikkalaisetkin kiinnostuneita. Sopimuksesta on juteltu.

Odotamme jännityksellä, menetämmekö Carolan. Sieppaavatko amerikkalaiset laulajattaren rapakon taakse, vai viekö tyylikäs saksalainen rumpali Carolan mukanaan. □

hyvällä syyllä ULKOMAILLE

Tämä vasta yllätys:

MINULLA ON KAKSOISSISAR ESPANJASSA, JA TAPAAN HÄNET SIELLÄ ENSI KERTAA!

Pari vuotta sitten pääsin Äänekoskella ylioppilaaksi. Se oli ihmeellinen päivä — tietenkin. Silloin en vielä lainkaan aavistanut, että minulla oli ulkomailla kaksoissisar, joka edellisenä päivänä oli vihitty espanjalaisen Rafael Mayoralin kanssa. — Tuntuu aivan siltä, kuin jostain syystä tärkeät tapahtumat elämässämme sattuisivat yhtä aikaa. Sellaista olemme olleet sisareni Mariannen kanssa huomaavinamme, nyt kun yht'äkkiä olemme löytäneet toisemme.

Hymylehden toimitus sai vastaanottaa oheisen kirjeen maanantaina 29.5. Pidimme syytä hyvänä. Olisi varmaan ihmeellistä kohdata oikeastaan ensi kertaa elämässää oma kaksoissiskonsa, jonka olemassa olosta ei vielä muutama kuukausi sitten ollut aavistustakaan.

Päätimme, että tytöt saavat tavata toisensa. Carita Keljo matkustaisi kaksoissisarensa Marianne Mayoralin luo Madridiin. Suoritimme Aurinkomatkojen suosiollisella avulla muutamia kiireisiä järjestelyjä, ja sitten otimme yhteyden Äänekoskelle.

— Kootkaa kiireesti matkakamppeenne ja hankkikaa passi. Me lähdemme Espanjaan keskiviikkona eli siis ylihuomenna aamulla.

Puhelimessa oli melko pitkä hiljaisuus. Carita Keljo ei koskaan ennen ollut käynyt ulkomailla, ei koskaan ennen matkustanut lentokoneella. Hän ei koskaan vauva-asteen jälkeen ollut tavannut kaksoissisartaan. Ja nyt kaikki tapahtuisi kerralla, ylihuomenna. Ilmankos tyttö ei ennen lentokoneen nousua saanut enää nukutuksi silmällistäkään.

Carita Keljo lähti Espanjaan 31. päivänä toukokuuta 1967. Hänen mukanaan oli lehtemme toimittaja. Seuraavassa Hymylehdessä kerrotaan, mitä Espanjassa tapahtui, millainen oli kaksoissisarten ensi kohtaaminen.

Äänekoskella 26 toukokuuta 1967

Hymylehden toimitus

Olen lukenut lehdestänne, että olette järjestäneet ulkomaanmatkan sellaiselle henkilölle, jolla on esitettävänään kyllin merkillinen tarina — hyvä syy. Olen varaton 22-vuotias opiskelijatyttö (opiskelen suomea ja kirjallisuutta Jyväskylän yliopistossa), joten minulla ei ole mahdollisuuksia omin kustannuksin päästä ulkomaille. Toivon, että otatte tarinani huomioon valitessanne seuraavan kerran ulkomaille lähtijää:

Turussa syntyi 22 vuotta sitten kaksostytöt, toinen heistä olin minä, toinen sisareni Marianne. Koska äitimme oli naimaton ja varaton eikä voinut turvautua sukulaisiin, hän adoptoi meidät pois ollessamme puolivuotiaita. Marianne jäi Turkuun erääseen suomenruotsalaiseen perheeseen, minut tuotiin keski-Suomen, Äänekoskelle. Vuodet kuluivat. Marianne oli saanut tietää minusta jo noin 10-vuotiaana.

Tässä on Keljojen perhe Äänekoskelta. Isä-Aleksi, minä ja äiti-Sylvi. Isä, joka työskenteli rakennustoimistossa, kuoli pari vuotta sitten. Olen aina saanut kasvatusvanhemmiltani kaikkea sitä apua ja hellyyttä, mitä lapsi tarvitseekin. Me olimme onnellinen perhe. Siitä huolimatta oli ihmeellistä viime pääsiäisen tienoissa kuulla, että minulla on oikea kaksoissisar Espanjassa.

30.5.1965 vihittiin Marianne ja Rafael Mayoral avioliittoon. Ja samaan aikaan pääsi tästä täysin tietämätön kaksoissisar Carita Suomessa ylioppilaaksi. — Nyt Hymylehti on lähettänyt Caritan Madridiin, missä kaksoissisaret tapaavat oikeastaan ensi kertaa elämässään.

Hänen ei kuitenkaan annettu ottaa yhteyttä minuun ennen täysi-ikäiseksi tuloaan. Minä taas en tiennyt hänestä mitään, oikeasta äidistänikin tiesin vain hyvin vähän.

Mariannen elämässä tapahtui suuri muutos. Keskikoulun käytyään hän meni Tukholmaan töihin, matkatoimistoon, ja eräillä kutsuilla hän tapasi tulevan miehensä, espanjalaisen Rafael Mayoralin. Marianne lähti kauas Espanjaan. Rafael ja Marianne vihittiin 30.5.1965 ja päivää myöhemmin, 31.5.1965 minä pääsin ylioppilaaksi. Kumpikaan emme tienneet, että meille niinä aikoina tapahtui ratkaisevaa: Hän ei tiennyt ylioppilaaksi tulostani enkä minä hänen häistään — ylipäänsä en tiennyt mitään hänestä. Marianne toimi Madridissa lentoasemalla tulkkina, Rafael taas konttoripäällikkönä eräässä amerikkalaisessa firmassa (NCR). Minä jatkoin opiskeluani Jyväskylän yliopistossa.

Pääsiäisihmeenä pidän kirjettä, jonka sain Mariannelta. Hän oli käymässä Suomessa, ja hänen annettiin vihdoin ottaa yhteyttä minuun. Olin hyvin hämmästynyt ja samalla iloinen saadessani tietää, että minulla oli ikäiseni sisko. Mariannen oli heti palattava työhönsä — me emme ehtineet tavata. Vä-

Jatkuu sivulla 47

Teksti:
VEIKKO ENNALA
Kuvat:
MATTI U. SUOMINEN

Kuvanveistäjä Eero Laineen elämä on ollut sivusta äh-den yhtä pitkitettyä vaivaa, tuskaa ja vastoinkäymistä. Pettuleipää syömällä hän sen aloitti ja maksakasvain, jota ei mitenkään voida parantaa, sen kaunistelematta sanoen päättää. Kuolema saapuu aikataulun mukaan. Itse asiassa se on jo hieman myöhässä ja vaikuttaa siltä, että Laine ehtii vielä ennen lähtöään tulla täysin sokeaksikin. Oikea silmä on jo kokonaan valoton ja vasenkin on hiljalleen himmenemässä.

Loistavista lahjoistaan huolimatta taiteilija Laine ei ole koskaan saanut julkista tunnustusta tai ulkopuolista tukea kutsumustaan toteuttaakseen. Silti hän hymyilee kaunista hymyä ja sanoo kaiken hyvin menneen.

SILLOINKIN KUN TUSKA SYVIN VIILTÄÄ, SANON: NÄIN ON HYVIN

Eräät lukijat ovat sanoneet, että ei pitäisi kirjoittaa niin paljon ikävistä ja surullisista asioista, koska ne ovat ristiriidassa yksin lehden nimenkin kanssa.

Aivan oikein.

Tässä jutussa palataan oikeaoppisille linjoille ja kerrotaan miehestä joka hymyilee. Mutta ennen kuin pääsemme hymyyn asti, on pakko varoen kajota muutamiin murheellisiin tapahtumiin. Ehkä sellaista tummaa taustaa vasten valoisa hymy sitten näyttää sen viehättävämmältä.

Tapasin miehen ensimmäisen kerran talvella kymmenkunta vuotta sitten Helsingissä. Hän tuli silloiseen työhuoneeseeni pikkutakkisillaan kainalossaan puusta tehty hirvipatsas. Kysyi, saattaisiko herra toimittaja ajatella sen ostoa jostakin vaatimattomasta summasta, silmäinsä iloksi, nimittäin, hänellä itsellään kun oli pienoinen rahallinen pulmatilanne, nimittäin.

KUOLEMA MYÖHÄSSÄ

Se oli nöyryyttä, ei nöyristelyä.

No, taskussani oli tosin joukko kahisevia seteleitä mutta ne oli varattu ilonpitoon erään tummapintaisen hetairan kanssa. Ei siis mitenkään käynyt. Tarkastelin kyllä patsasta silmiäni siristellen ja ylistin sitä äänekkäästi: niin hallittu kompositio. Ja etten vain olisi nähnyt siinä vallan valööriäkin, niin maalaustaiteen piiriin kuin tällainen termi tainnee perimmältään kuulua.

Sitten myötätuntoinen kädenpuristus ja kannustava kehoitus: varmasti sen joku toinen . . .

En silloin tiennyt, mikä mykkä murhenäytelmä oli minua sivunnut.

Taiteilija Eero Laine, jonka kohtaloista nyt on kyse, syntyi Petäjävedellä 50 vuotta sitten 7-lapsiseen perheeseen. Elettiin »kapinavuotta» ja aika oli kireä. Laineitten osalta sitä kiristi vielä sydäntautinen isäukko, joka tahtoi tämän paeta huoliaan ja vastuutaan pontikan sumumaailmoihin. Humalassa hän oli aivan kauhea ja uhkaili perhettään kirveellä. Eero-pojan ensimmäisiä muistoja oli, miten hän tirkisteli vällyjen alta milloin raivoava isä nukahtaisi niin että muutkin uskaltaisivat nukkua.

Perhe söi pettuleipää. Taikinaan pantiin oikeata jumalanviljaa yksi kupillinen kutakin neljää männynnilasta jauhettua pettujauhokupillista kohti. Äidinmaitoa Eero ei saanut koskaan ja lehmänmaitoakin ensi kerran vasta 6-vuotiaana.

mään vellilautasensa tyhjiksi.

Etsimättä tahtovat tässä yhteydessä tulla mieleen tämän päivän huolestuneet vanhemmat, jotka laativät päivälehtien yleisönosastoihin kiivaita kirjoituksia omien lastensa oikeuksia puolustaessaan: kouluruokailussa on jotakin mätää, kun opettajat paikoin vaativat oppilaita syömään vellilautasensa tyhjiksi.

Eeroa ei vaadittu. Päin vastoin äiti varoitteli: elä huoli syödä kaikkea vaan säästä siskollekin.

Sisällissodan nälkää seurasivat pulavuosien 1932-33 nälät. Eero oli silloin toisellakymmenellä ja jo silloin näytti siltä, ettei hänestä tulisi normaalia eläjää. Rahvaan mielestä hän oli semmoinen uneksija ja aina »siipiään myöten», arka sanalla sanoen. Pahinta oli vauhkoutunut mielikuvitus. Kun joku maanäijä näki maassa puunkarahkan niin se oli puunkarahka. Mutta tämä Laineen kaheli poika, hänen mielestään siinä oli enkelin tai peikon piirteitä, kunhan vain osasi katsoa, muka.

Kylällä päiviteltiin, että tuosta ei hyvä seuraa. Eikä ole seurannutkaan.

Sitten Eero sai käsiinsä puukonluiskan ja ryhtyi veistelemään puunpalikoista kaikenlaista metsänelikkoa, karhuja, susia, ilveksiä. Kun ne vaikuttivat hyvinkin »luonnikkailta», kerran sitten suuri ja odottamaton armo kohtasikin Laineen poikaa: joku parempiosainen ja luonnoltaan sääliväinen ihminen osti häneltä yhden hirvenkuvan kahden reikäleivän kaltaista maksua vastaan. Sitä riemun päivää.

Vuonna 1937 tapaamme Eero Laineen Helsingistä, jonne hän muutti saatuaan paikan varastomiehenä. Kaksi vuotta myöhemmin hän meni naimisiin tavattuaan tytön, joka ei ihmetellyt hänen taipumustaan vuoleskella puuta. Ja uskalsipa Eero joskus arkaillen puhua hänelle sellaistakin mahdotonta, että jospa heittäytyisi kokonaan kuvanveiston varaan. Oma näyttely, apurahojakin, opintomatkoja ulkomaille, kriitikkojen tunnustusta . . .

Mutta tuli asepalvelus ja sota ja ne niistivät Eero Laineen elämästä 7 seuraavaa vuotta, osan niistä ihan kokonaan ja lopuistakin suurimman osan.

Ja kun hän viimein pääsi lopullisesti siviiliin, huomasi hän seisovansa semmoisen tosiseikan edessä, että ei ollut rahaa eikä asuntoa mutta vaimon lisäksi oli elätettävänä viisi lasta.

Tämä hirviveistos — Laineen käsialaa — on SVUL:n Mikkelin piirin kiertopalkinto hiihdossa. Monet muutkin urheiluseurat ja järjestöt ovat tilanneet erilaisiksi »pokaaleiksi» Laineen eläinpatsaita.

Suomen kohtalonvuodet olivat päättyneet mutta Eero Laineen kohtalonvuodet olivat alkamassa.

Semmoista on elämä. Sen sijaan että Eero Laine olisi voinut veistellä puusta hienonhienoja viiluja säikyn kauriin jalkaa kuvatakseen, piti hänen mennä rakennuksille kirvesmieheksi. Niitä aikoja osoi-

KÄÄNNÄ

Taiteilija Eero Laineesta sikäli harvinainen kuva, että hän ei hymyile. Hänen edessään pöydällä muutamia hänen puuveistoksiaan. Laineen töitä on ostettu mm. KOP:n pääkonttoriin, Boston -tehtaan pääkonttoriin ja APU -lehteen. Maaherra Kiukas sai Laineen veistoksen 50 -vuotispäivänään (ystävien *tilaustyö*), samaten konsuli Himberg vuosia täyttäessään. Kaiken kaikkiaan Laineen töitä on maailmalla muutamia satoja.

tettiin Laineellekin rintamamiestontti, kumminkin semmoisesta Espoon korvesta, ettei sinne vienyt minkäänlaista tietä. Tontinmaksua varten myönnettiin lainaa 81 000 ja rakennuksen rakentamista varten 450 000 markkaa.

Olipa se rakentamista: ensin päivät rakentamassa rakennuksia toisille ja illat ja iltatyöt rakentamassa rakennusta itselle. Sellaista rääkkäystä ei kestä vahvempikaan mies, saati sitten lapsuudessa petulla ruokittu. Alkoi ilmaantua kaikenlaista oiretta siitä, että luusto ei ollut parhainta lajia. Jäseniä piti aamuisin taivistella tuntikausia ennen kuin ne sulivat ja tottelivat. Nivelistä kuului kummallista narskettta ja selkää poltti kuin tulessa. Myöhemmin selvisi syy. Niin haprasta oli luun laatu, että selkänikamien välilevyt olivat kuluneet vallan olemattomiksi.

Mitä omakotiin tuli, valmistui se kyllä mutta rintamamieslainat eivät olleet riittäneet alkuunkaan. Oli pitänyt tehdä korkeakorkoista lisälainaa omalle kontolle ja sitten sattui se mikä monelle muulle on sattunut. Pääoman lyhennys ja korot myöhästyivät ja pankki sanoi lainat kerralla irti. Asuminen Espoossa oli sitä myöten selvää. Laine porukoineen sai lähteä yhtä putipuhtaana kuin oli tullutkin. Mennessään Espooseen hän toki oli ollut velaton, mutta nyt olivat niskassa 700 000 markan maksamattomat lainat. Voidaanko enää ajatella mitään enemmän hassua: siitä hyvästä, että mies tekee korpeen tien ja tien päähän talon, häntä rangaistaan liki miljoonalla markalla. No, tietysti velka on aina velkaa ja niin edelleen, mutta toisaalta . . .

Sepä olikin saatto: edellä isä Laine, sitten äiti Laine ja jonon loppuna lapsi-Laineet suurimmasta pienimpään. Ei rahaa pennin soikulaista eikä edes tietoa siitä, mihin päänsä tulevana yönä kallistaisi.

Lukemattomien jalkajuonien jälkeen järjestyi Tuusulasta keittiön ja huoneen ullakkoasunto, jonne Laineet pakkautuivat miettimään mikä olisi seuraava siirto, mutta hiukan vähemmän tappiollinen.

— Anna leipää, sanoivat lapset äidille. Mutta kun äidillä ei ollut.

Laine ei enää kyennyt rakennuksille ja vuokramarkat saatiin kokoon kun äiti kävi toisten koteja siivoamassa. Mutta se ruokapuoli. Siinä oltiin totisesti Marxin kurjistumisteorian malliproletäärejä. Mene lautakuntaan, sanoivat naapurit. Mutta ei, ei Laine sinne, proletäärilläkin on ylpeytensä.

Eero Laine etsi esiin puukkonsa ja ryhtyi veistämään pikkuisia eläinkuviaan. Ehkä ne kävisivät hyvinkin kaupan. Kun yksi hirvi tai ilves oli valmis, saapasteli Eero Laine jalkaisin Helsinkiin, tuon vaatimattoman 30 kilometrin taipaleen ja odotteli kärsivällisesti pääsyä milloin minkin suuren johtajan puheille. Mutta suurella johtajalla oli tavallisesti aamupäivällä tärkeä neuvottelu, jota ei voinut häiritä ja sen päätyttyä hän meni liikelounaalle ja sen jälkeen hän ilmoitutti sihteerinsä kautta, että valitettavasti hän ei enää tänään . . .

Joskus onnisti sen verran, että se antoi uutta toivoa.

Kun tähdet olivat sellaisessa aspektissa, että kukaan ei halunnut kuullakaan puisista veistoksista, pakkasi Laineen otsalle hikeä. Muistui siinä mieleen sellainenkin vaimolle aikoinaan annettu lupaus, että tässä perheessä ei lasten ole tarvis nähdä juopunutta isää sen pa-

Edesmennyt akateemikko Wäinö Aaltonen ymmärsi Eero Laineen suuret lahjat ja piti häntä ystävänään unohtamatta koskaan esim. uudenvuodentervehdystä. Suosittelipa hän tait. Laineelle Kulttuurirahaston apurahaakin, joskin turhaan. Laine ei ole saanut apua taiteilijankutsumustaan toteuttaakseen koskaan miltään taholta. Useimmat puuveistoksensa hän on joutunut hätätilassa myymään polkuhintaan.

Hyvää Uutta Vuotta
Toivoo

Wäinö Aaltonen

remmin kuin nälkääkään. Juopunutta isää ei todella ole nähtykään, mutta nähtiinpä nälkää. Jotakin niin perin tuskallista oli Laineesta siinäkin, että kaksi vanhinta poikaa kävi koulua Helsingissä polkupyöränrämällä; toinen polki toinen istui »putkella». Toiveikkaina he palasivat iltaisin 60-kilometrin ajourakkansa jälkeen. Ehkä isää oli tänään tärpännyt.

Mutta jo kauas näkyi, että ei ollut: isä istui rahilla puunlastuja ympärillään, silmissä tuskainen ilme ja vuolupuukkoa pitelevä käsi tutisi. Koki silti hymyillä, sanoi, että koeteltu tässä maailmassa on muitakin näin alkajaisiksi.

Muuan ystävällismielinen pankinjohtaja hyväksyi Laineelta pikku vekselin, niin että kerran kaikkein pahimman kurjistumisen aikaan päästiin maitopuotiin. Se vekseli oli sulaa laupeutta, sillä yhtä tyhjä kuin oli maksava yhtä tyhjä oli asettajana esiintyvä velimieskin.

Vekseleissä on se paha puoli, että ne pitäisi »hoitaa» päivälleen. Ja niin ajausi Laine vähin erin kierteeseen, jossa vauhti kiihtyi kiihtymistään. Oli tehtävä uusia vekseleitä jotta sai vanhat maksuun. Pian oli taskuallakka täynnään punaisia ympyröitä ja kellonaikoja, viimeistään tiistaina oli hoidettava se paperi, viimeistään perjantaina tämä.

Niinpä sinäkin päivänä, jolloin Eero Laine käväisi minun luonani kuulemassa, miten oivallisesti hän veistostensa kompositiot hallitsi ja kuinka oli valööriä, oli yksi vekseli lähdössä maistraattiin protestoitavaksi. Jo edellisen päivän oli Laine patsastaan turhaan myyskennellyt ja viettänyt sitten yönsä Hesperian puistossa paremman puutteessa kuunnellen puliukkojen pörinää — mies, joka ei itse ikinä ole ryyppyä ottanut.

Lämmintä kättä hän minulta sai — mihin häveten katsoisinkaan.

Merkillisen naisen oli Laine saanut vaimokseen. Ei koskaan moitteen sanaa ja mitä ikänään isi teki, aina se oli oikein. Mutta varsinaiseen teemaan palatakseni Lainetta alettiin puolivälissä 60-lukua kurittaa tosissaan. Rupesi ilmenemään omituista sisäistä vaivaa, jonka arveltiin johtuvan sapesta ja sappivikana sitä hoidettiinkin.

Entuudestaan siis oli selkä sairas ja — olipa kokonaan unohtua tämäkin pikku episodi — näkö oikeasta silmästä sammunut tapaturman kautta. Laine taoskeli tulikuumaa puukonterää, joka silloin irtosi linjatonkien puristuksesta ja lennähti kärki edellä Laineen silmään. Ja ikään kuin se ei vielä olisi ollut tarpeeksi, tuli samaan silmään viherkaihina tunnettu silmänsisäinen paine ja sen jälkeen harmaakaihi kuin lopulliseksi peitoksi muutoinkin tyhjään luukkuun.

Ja sitten — niin, aina vain sitten — vasenkin silmä alkoi kummitella. Keskelle näkökenttää ilmestyi sokea pilkku, niin että mitä tahansa katsoessaan Laineen oli tirkisteltävä sitä jollakin tapaa sivusta käsin. Ensin häiriö oli vähäinen mutta pilkku tuntuu kasvavan ja yhä enemmän ja enemmän sivusta on kaikkea nyt katsottava. Olkoon pinta miten suora tahansa, Laineen ainoan silmän näkökentässä se oudosti kupertuu.

Vihdon viimein olemme pääsemässä loppusuoralle ja hymyyn asti.

Kun Laineen sappivika äityi äitymistään niin että tuskakohtaukset, muutaman viikon ja muutaman kuukauden väliajoin esiintyvät, kestivät yhä kauemmin ja kauemmin, tuli lääkärikin mietteliääksi. Jutussa oli jotakin sekavaa, sillä tavallinen röntgenkuva ei paljastanut mitään sappivialle tyypillistä. Sitä vastoin potilaan vatsa oli ihmeteltävällä tavalla pullistunut. Käsin koetellen tuntui siltä, kuin se olisi pitänyt sisällään perunanpuolikkaita.

Maaliskuussa tänä vuonna Laineen suoneen painettiin sairaalassa radioaktiivista kultaa ja isotooppikamera paljasti totuuden. Taiteilija Eero Laine oli mennyttä kalua, hänen maksassaan oli sellainen kasvannainen, joita ylilääkäri Peltokallion mukaan ei ole koko maapallon väestöstä tavattu kuin satakunta kappaletta. Leikata sitä ei voida eikä sädehoito siihen pysty. Se kasvaa kasvamistaan kunnes jonakin päivänä ollaan sen ihmiselämän huomattavimpana pidettävän tapauksen edessä, että sydän ei enää jaksa.

— Niin että, virkkoi tohtori, — taiteilijan piti nyt vain koettaa suhtautua . . .

Ja taiteilija vastasi lääkäriinsä sivusta käsin katsoen oppineensa elämän koulussa jo kauan sitten suhtautumaan.

Kuolema on tulossa aikataulun mukaan. Oikeastaan Eero Laine on jo, niin kuin hyvä juoksija, ohittanut maaliviivan silti vauhtia hellittämättä. Tämä harvinaislaatuinen maksakasvain nimittäin tuhoaa uhrinsa keskimäärin kahdeksassa vuodessa. Kahdeksassa vuodessa se tu-

Jatkuu sivulla 47

Kansanedustaja Hertta Kuusinen on vuokrannut tilavan yksiön, jossa hän viihtyy erinomaisesti.

Hertta Kuusinen:

MINÄKIN OLEN VAIN IHMINEN

Tuskin kenellekään tarvitsee selittää, kuka Hertta Kuusinen (63) on. Hänen poliittinen vakaumuksensa ja poliittiset pyrkimyksensä ovat tutut. Hän on myytti, jonka mielipiteitä joko kunnioitetaan tai kirotaan. Häntä kohdellaan poliittisena tekijänä, jolla ei ole inhimillisiä tunteita. Miksi niin usein unohdetaan, että kansanedustaja Kuusinenkin on vain ihminen, jolla on samat tunteet kuin muillakin ihmisillä? (Tässä haastattelussa Hertta Kuusista on käsitelty **vain** ihmisenä, ei poliittisena tekijänä.)

Teksti: LEENA ERONEN Kuvat: RAGNAR DAMSTRÖM

Hyvin harva ihminen pystyy taistelemaan aatteensa ja vakaumuksensa puolesta niin sinnikkäästi kuin kansanedustaja Hertta Kuusinen. Mikään ei ole saanut häntä luopumaan periaatteistaan — ei edes kahdeksan vuotta kestänyt vankeus. — Tuntuu ehkä omituiselta, mutta nuoruuden haaveeni oli päästä vankilaan, sanoi kansanedustaja Kuusinen. — Tällä tavalla halusin varmistua siitä, että vakaumukseni todella pitää. Ja niin se pitikin tai oikeastaan vain voimistui. En usko, että yleensäkään ihmisen vakaumusta muutetaan tällä tavalla. Tuskin rikollisetkaan »parantuvat» vankilassa.

— Vankilassa ollessani ajattelin, että kun joskus pääsen sieltä pois, kirjoitan siitä satiirisen tai humoristisen romaanin. Minulle ei todellakaan jäänyt tältä ajalta paljon muuta mieleen kuin joukko hassunkurisia tapahtumia. Tosin yksi päivä oli jännittävä. Oltuani noin kuukauden ns. turvasäilössä minua lähdettiin viemään kohti tuntematonta. Kuvittelin, että nyt sitten mennään sotatuomioistuimen eteen. Ajattelin silloin, että kuoleehan ihminen joskus kuitenkin, niin että miksi ei yhtä hyvin nytkin. Tietysti väkivalta kaikissa muodoissaan kylläkin kuohuttaa ihmisten mieliä. Mutta vuori synnytti hiiren. Minut vietiin vain raastupaan, jossa minua syytettiin esivallan vastustamisesta.

Mutta todella vaikea päivä Hertta Kuusisen elämässä oli varmasti se, kun hän vankilasta vapauduttuaan sai kuulla ainoan poikansa, 17-vuotiaan Yrjön sillä välin kuolleen. Poika syntyi vuonna 1924 Neuvostoliitossa, jonne Hertta Kuusinen oli pari vuotta aikaisemmin veljensä kanssa muuttanut. Heidän isänsä Otto Ville Kuusinen oli siirtynyt Moskovaan jo vuonna 1918. Rouva Saima Kuusinen oli kuitenkin jäänyt viiden alaikäisen lapsensa kanssa Suomen rajojen sisäpuolelle. Hertta oli lapsista vanhin — tosin yksi tyttö oli syntynyt ennen häntä, mutta kuollut myös ennen hänen syntymäänsä. Isä Otto Ville Kuusinen oli Hertta-tyttären ihanne, joten hän päätti mennä isänsä luokse Neuvostoliittoon. Tässä maassa hän oli lähes 12 vuotta ja työskenteli kirjastoalalla, mm. Lenin-Instituutissa, sekä suoritti erilaisia kirjastoalaan liittyviä kursseja.

Siihen aikaan Hertta Kuusinen ei kuvitellut, että hänestä joskus tulisi poliitikko. Hän halusi kirjoittaa kirjoja ja tuoda aatteensa esille sitä kautta. Hertta Kuusinen on kuitenkin nimi, jolla ei voi kirjoittaa kirjaa, koska kirjan ajatukset leimattaisiin heti poliittisiksi. Tästä syystä hän kirjoitti Hertta Elinan nimellä lastenkirjoja ja runoja. — Mielestäni on hyvin antoisaa, mutta vaikeaa kirjoittaa lapsille, hän selitti. — Jos joskus saan niin rauhalliset olosuhteet, että voin syventyä niin vaativaan tehtävään, kirjoitan tällaisen kirjan varmasti.

Hertta Kuusisen elämäkertaa on odotettu vuosikausia. Mutta tuskin sitä ainakaan asianomainen itse koskaan kirjoittaa. — Elän vielä intensiivisesti tätä päivää ja myös huomista. Miten voisin jo nyt kirjoittaa

Käännä

Keinutuolissa on mukava lukea päivän posti, mutta valitettavasti keinutuolissa istumiseen ei yleensä jää kovin paljon aikaa.

elämäkertani? Sitä paitsi en ole koskaan pitänyt päiväkirjaa enkä luota muistiini niin paljon, että pystyisin kirjoittamaan täysin totuuden mukaisen teoksen. Mielestäni ihmisten omaelämäkerrat ovat yleensä epäluotettavia — paitsi ajankuvauksina — ja usein myös itsepuolusteluja. Voisin kyllä kirjoittaa kokemusteni perusteella romaanin, mutta sehän ei ole nyt tietystikään mahdollista.

Kansanedustaja Kuusinen on hyvin lapsirakas. Hän on seitsemän lapsen oikea täti ja lukemattomien lasten kummitäti, mutta pitää itseään isoäitinä. Ulkonaisesti hän kuitenkin muistuttaa kaikkea muuta kuin isoäitiä; hän on komea, tumma nainen, jolla on nuoren naisen vartalo. — Kun poikani Yrjö syntyi, olin hyvin nuori äiti, muisteli Hertta Kuusinen. — En ollut ollenkaan kiinnostunut ruuanlaitosta tai muista kotitöistä. Vuoden pysyin kotona hoitamassa lastani, mutta sitten työ ja myöhemmin politiikka veti minut kokonaan mukaansa. En koskaan ajatellut itseäni pelkkänä aviovaimona ja naisena. Aatteeni merkitsi minulle lähes kaikkea. Kuten se merkitsee vielä nykyäänkin.

Hertta Kuusisen ensimmäinen aviomies ja Yrjön, jota kutsuttiin Neuvostoliitossa Juriksi, isä oli T u u r e L e h é n. Avioliitto särkyi silloin, kun aviovaimo lähti Suomeen ja joutui vankilaan. Aviomies jäi vielä siinä vaiheessa Neuvostoliittoon. Hertta Kuusinen ja Tuure Lehén ovat edelleen hyvät ystävät. Jälkimmäinen sai juuri huhtikuun loppupuolella Otto Ville Kuusisen säätiön valtuuskunnalta 1000 mk tunnustuksena arvokkaasta marxilaisesta tutkimustyöstä. Hän toimi v. 1918 kansanvaltuuskunnan sihteerinä ja käsittelee tutkimuksessaan punakaartin syntymistä Suomessa, sen kehitystä ja osallistumista kansallissotaan.

Toinen aviomies oli maataloustekniikko Y r j ö L e i n o, joka oli toinen sosiaaliministeri 1944—45, sisäministeri 1945—48 ja eduskunnan jäsen vuoteen 1951 asti. Tämän avioliiton aika oli myrskyistä kansanedustaja Kuusisen elämässä. Hän haluaisi välttää keskustelun tästä aiheesta, ehkä unohtaa sen täydellisesti. Mutta muut ihmiset pitävät huolen siitä, että hän ei koskaan unohda sitä.

Henkisesti sairaat ihmiset vainoavat aina julkisuuden henkilöitä. Tämän on erityisesti saanut kokea Hertta Kuusinen. Hiljattain hän vaihtoi asuntoa ja poisti puhelinnumeronsa luettelosta, että saisi edes omassa kodissaan olla rauhassa. Huhutaan, että hänellä on suunnattoman suuri loistohuoneisto. Mutta se ei pidä paikkaansa kuten ei myöskään se juoru, että Hertta Kuusinen omistaa kaikki Helsingin pullakaupat. — Asun yksiössä, jonka

olen saanut vuokrata eräältä tuttavaltani, sanoi kansanedustaja Kuusinen. — Tosin tämä yksiö on hyvin tilava ja siihen kuuluu oikea, kunnollinen keittiö. Neliöitä on peräti 56, mistä syystä olen jakanut huoneen kirjahyllyköllä tavallaan kahdeksi huoneeksi.

Yksiössä on kodikasta ja viihtyisää. Monet nuoret käyvät siellä usein iltaa istumassa ja Hertan-pataa syömässä. — Pidän nuorista hyvin paljon ja olen onnellinen, että he viihtyvät seurassani, hymyili Hertta Kuusinen. Minusta kaikkien aikakausien nuorisossa on hyvin paljon yhteisiä piirteitä, vaikka aina puhutaankin nykyajan radikaalista nuorisosta.

Arvo Salon kirjoittaman kiistellyn »Lapulaisoopperan» kansanedustaja Kuusinen näki Helsingin Ylioppilasteatterin esittämänä. Hänen mielestään Arvo Salo on tehnyt hyvää työtä. —Vaikka sanotaan, että »Lapualaisooppera ei ole realistinen ja että kaameudet on tuotu liian kärjistetysti esille, niin tosiasissa tuon ajan henki, etenkin Pohjanmaalla, oli vieläkin kovempi ja raaempi. Olin tosin itse siihen aikaan Neuvostoliitossa, joten en päässyt läheltä seuraamaan tapahtumien kulkua. Mutta tutustuin myöhemmin Asser Saloon ja olen tavannut useita muita, joiden kuvauksiin käsitykseni perustuu. Tietysti Arvo Salon »Lapualaisooppera» ei ole eikä voikaan olla mitään historian toistamista. Jo sana »ooppera» sanoo sen. Oli kuitenkin hätkähdyttävää, minkälaisella nuoruuden innolla ja hehkulla Ylioppilasteatterin näyttelijät esittävät tämän näytelmän.

Viime sodan aikaisia oloja kukaan pystyy tuskin sen enempää täysin puolueettomasti ja realistisesti kuvaamaan. — En usko, että tavallinen kansa tiesi esim. sitä, miten paljon poliittisia vankeja Suomessa viime sodan aikana oli, sanoi kansanedustaja Kuusinen. — Meitä oli noin 2000, joista naisia suurin piirtein 200. Turvasäilössä oli enimmillään 60 naista. Keskitysleirien olemassaolosta ei varmasti myöskään tiedetty, vaikka huhuja niistä kansan keskuudessa liikkuikin. Kuvaava tapaus on mm. tämä: kun meidät vihdoinkin vapautettiin, tapasimme muurin ulkopuolella suomalaisen sotilaan. Hän kysyi, miksi olimme olleet vankilassa. Kun selitimme olleemme siellä vakaumuksemme tähden, hän ei ymmärtänyt meitä ollenkaan.

Kansanedustaja Hertta Kuusisen kodissa on runsaasti kauniita esineitä eri puolilta maailmaa.

Hän oli luullut, että vain rikolliset joutuvat vankilaan.

Hertta Kuusinen ei ole katkera elämälle kuten moni ihminen hänen tilallaan voisi olla. Hänellä on hyvin valoisa elämänkatsomus. Hän ei antaisi hetkeäkään pois siitä, mitä on elänyt. — Olen kovin tyytyväinen elämäni vaiheisiin, hän väitti. — Olen tavannut mielenkiintoisia ihmisiä ja ottanut opikseni sen, minkä olen kokenut. En ole kylläkään unohtanut omaa »vasikkakauttani» enkä erehdyksiäni. Olen kuitenkin hyvilläni, että monet tavoitteeni ovat toteutuneet.

Vapaata aikaa Hertta Kuusisella on hyvin harvoin, sillä useimmat viikonloput hupenevat kokouksiin, puheiden valmistamiseen ja niiden pitämiseen. Taiteen kaikki eri muodot ovat kuitenkin lähellä hänen sydäntään. — Pidin tavattomasti Hella Wuolijoesta — sekä ihmisenä että kirjailijana. Hän oli hyvä ystäväni ja luki minulle usein ääneen persoonallisella eestiläismurteellaan omia näytelmiään. On suorastaan ihme, miten hän ulkopuolisena katselijana löysi kansallemme niin tunnusomaiset piirteet teoksissaan. Niskavuori-sarja on tästä paras todistus.

— Yleensä olen kyllä hyvin kaikkiruokainen. Yritän lukea kirjallisuutta mahdollisimman paljon alkuperäisellä kielellä. Juuri nyt luen Somerset Maugham'n romaania »The Moon and Sixpence» (»Kuu ja kuparirahas»), ettei englannikielen taitoni ruostuisi. Luen myös paljon ranskankielisiä kirjoja. Saksa on vahvin vieras kieleni, ruotsia olen oppinut pakosti ja venäjää korvakuulolla. Tanskaakin olen oppinut joten kuten ymmärtämään, koska olen ollut Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsen kymmenen vuotta.

Kielitaito ei varmasti ruostu, sillä

Käännä

»Voisin kirjoittaa kokemusteni perusteella romaanin, mutta sehän ei ole nyt tietystikään mahdollista.»

»Vankilassa olosta minulle ei todellakaan jäänyt paljon muuta mieleen kuin joukko hassunkurisia tapahtumia».

Hertta Kuusinen on myös Parlamenttien välisen liiton Suomen ryhmän varapuheenjohtaja. Huhtikuussa liiton neuvosto piti kokouksensa Palma de Mallorcalla. Aikaisemmin liiton konferensseja on pidetty mm. Teheranissa, Ottawassa sekä Brasiliassa. Ensi syyskuussa kokoonnutaan Moskovassa ja seuraavana vuonna Perun pääkaupungissa Limassa. — Näkeehän siinä sivussa maailmaa, Hertta Kuusinen hymähti. — Yleensä on kyllä istuttava päivät pitkät kokouksissa. Vain yksi päivä uhrataan retkeilemiseen. Matkustan jonkin verran lomillanikin ulkomailla, mutta mieluimmin oleskelen Suomessa. Tänä kesänä matkustan sisareni kanssa Tshekkoslovakiaan, Karlsbadin kylpylään, koska sisareni terveys vaatii tämän.

Hertta Kuusisen äiti kuoli vuonna 1950 ja isä pari vuotta sitten eikä sisaruksistakaan elä enää kuin kaksi. Hän ei kuitenkaan tunne itseään yksinäiseksi. Hänen luonaan käy paljon vieraita ja hän on jäsen niin monessa toimikunnassa ja järjestössä, ettei hänellä ole yksinkertaisesti aikaa tuntea itseään yksinäiseksi.

Luulisi, että jos ihmisellä on niin paljon tekemistä kuin Hertta Kuusisella, elämästä muodostuisi raskas taakka. Kansanedustaja Kuusinen on kuitenkin toista mieltä: — En ole koskaan ottanut elämääni siltä kannalta. Paljon enemmän mieltäni painaa se, mikä on jäänyt tekemättä kuin se, mitä paraikaa teen.

Olisiko kansanedustaja Hertta Kuusisen elämä ollut helpompaa, jos hän olisi ollut mies? — Ei missään nimessä. Luullakseni minulla on ollut vain hyötyä siitä, että olen nainen. Sitä paitsi meidän piireissämme ei ole niin voimakasta rooliajattelua kuin muissa. Tietysti myös syntyperäni eli se, että olen Otto Ville Kuusisen tytär, on aiheuttanut sen, että olen saanut osakseni ehkä enemmän arvostusta kuin joku muu olisi saanut. Mutta en ole koskaan pitänyt siitä, että minusta on tullut tietynlainen myytti. Korostaakseni mielipidettäni tästä asiasta kirjoittelin pakinoita nimimerkillä »Tavallinen ihminen». Toimittajan ammatti on muuten viimeinen varsinainen toimeni Vapaa Sana -nimisessä lehdessä.

Hertta Kuusinen on vaatimaton ja herkkä, mutta hänen on täytynyt kovettaa itsensä kaiken sen kohun vuoksi, mikä hänen ympärillään vallitsee. Hän osaa ottaa ihmiset ihmisinä ja politiikan politiikkana, mihin eivät suinkaan kaikki poliitikot pysty. Tämän huomasi aikoinaan varmasti myös marsalkka Mannerheim, joka presidenttinä ollessaan vuonna 1945 käski varta vasten hakea kansanedustaja

»Jos poikani olisi saanut elää, olisin varmasti nyt isoäiti.»

Hertta Kuusisen luokseen virka-asuntoonsa.

Tästä tapauksesta kerrotaan Matti Kurjensaaren teoksessa »Jäähyväiset 50-luvulle» seuraavanlaisesti:

Adjutantti ohjasi vieraan Tamminiemen huvilan suureen alahalliin. Siviilipukuinen valtion päämies astui muutaman askeleen vastaan ja ojensi vieraalle kätensä. Kansanedustaja Kuusinen ihasteli avarista ikkunoista avautuvaa saaristonäköalaa. Sitten Mannerheim pyysi vierasta hallin vieressä sijaitsevaan pienempään huoneeseen.

Maassa oli juuri toimitettu ensimmäiset sodanjälkeiset eduskuntavaalit, joista ei jännitystä puuttunut. Mitä nyt oli seuraava? Minkälaisiksi olot muuttuisivat? Parhaillaan oli käynnissä toimenpide, jota oli totuttu sanomaan presidentinkierrokseksi. Hertta Kuusinen oli uuden poliittisen voimaryhmän, SKDL:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja.

Mannerheim oli pitkän elämänsä aikana tavannut paljon ihmisiä, sotilaita, hoviherroja, valtiomiehiä, huomattuja henkilöitä yhteiskunnan eri piireistä, mutta ei varmasti koskaan Hertta Kuusista eikä edes hänen kaltaisiaan. Tosiasiassa kumpikin oli toisilleen outo ilmestys. Ei hevin voinut ajatella suurempia vastakohtia. Hertta Kuusinen oli vapautunut vankilasta vasta puolisen vuotta sitten. Vallitsiko pienessä huoneessa tulen vai jään ilmapiiri? En mitään sellaista. Kumpikin oli tottunut kovaan kuriin ja peittämään tunteensa hyvän käytöksen kuoreen.

Marsalkka tiedusteli, halusiko rouva Kuusinen kahvia. Tämän vastatessa myöntävästi Mannerheim soitti kelloa. Kahvi saapui nopeasti, se oli mokkaa ja tarjottimella oli runsaasti tuoreita leivonnaisia.

Oli katsottava, että käynnin virallinen osa oli tällä hetkellä ohi. Mutta ilmapiiri väreili paljon muuta ja mielenkiintoisempaa. Kahvia juotaessa Mannerheim kävi mietteliääksi ja virkahti:

— Te, rouva Kuusinen, varmasti tunnette hyvin nykyisen Venäjän!

— En nyt oikein hyvin, vastasi puhuteltu, mutta olen ollut ja elänyt siellä.

Vieras piti niin suuressa arvossa siihen aikaan hyvin harvinaista oikeata kahvia, että joi sitä kolme kuppia isännän tyytyessä vain kahteen.

Ja kun Mannerheim saattoi Hertta Kuusisen takaisin halliin, osoittautui, että audienssi oli kestänyt puoli tuntia. □

Kirk Douglas vie poikansa usein ensi-iltoihin ja viettää heidän kanssaan suurimman osan vapaa-ajastaan. Kuvassa Kirk poikansa Miken ja perheen ystävän Polly Bergenin kanssa.

HOLLYWOODIN FILMITÄHTI-ISÄT JÄRKIINTYNEET

Hollywoodin suuret kassamenestystähdet *Henry Fonda, Kirk Douglas, Frank Sinatra, Jerry Lewis* ja monet muut ovat tähän asti melko hyvin salanneet, että heillä on täysi-ikäisiä lapsia. He ovat pitäneet omaa uraansa lapsiaan tärkeämpänä. Mutta nyt heidän suhtautumisensa poikiinsa ja tyttäriinsä on muuttunut. Hollywoodissa ei tätä nykyä puhuta juuri mistään muusta kuin lastenkasvatuksesta!

Teksti: MICKEY DIBGY
Kuvat: UPI

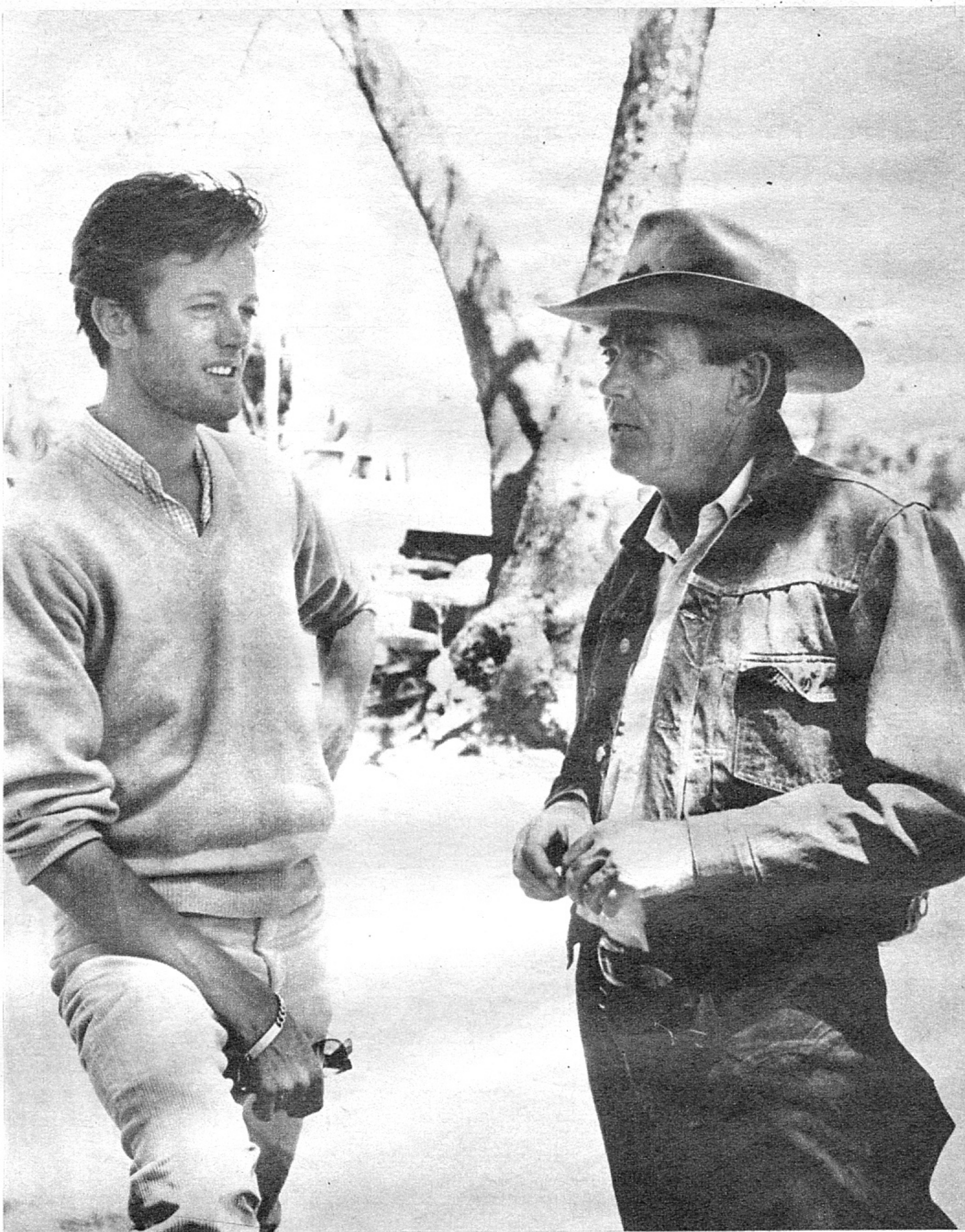
— Ei ole helppoa olla isä nykyään, sanoo muuan tunnettu näyttelijä, joka on kahden teini-ikäisen isä. — Ei vain Hollywoodissa, vaan kaikkialla muuallakin. Eletään kuin viimeistä päivää. Mielestäni lasten vanhemmat ovat yhtä villiintyneet kuin lapset itsekin.

Muuan hollywoodilainen psykiatri puolestaan väittää: — Hollywoodilaiset vanhemmat ovat paljon vastuuntuntoisempia kuin parikymmentä vuotta sitten. Elokuvatähtiaviopari viettää nykyään paljon enemmän aikaa lastensa parissa kuin ennen. Mutta tietysti ihailijat pitävät näyttelijöitä jonkinlaisina ihme-olentoina unohtaen, että hekin ovat ihmisiä. Hollywoodilaiset lapset saattavat itsensä vaikeuksiin kuten lapset yleensäkin. Mutta jos elokuvatähden lapsella on nykyään jokin probleema, hänen vanhempansa tekevät kaikkensa auttaakseen lastaan.

Peter Fondan tapaus on tästä hyvä esimerkki. Luultiin, että hän oli sekaantunut huumausainekaupusteluun. Kun isä Henry Fonda kuuli tästä, hän teki kaikkensa osoittaakseen maailmalle, että hänen poikansa on hyvin vastuuntuntoinen nuori mies. Hän keskusteli Peterin kanssa päiväkausia, haali kokoon todistajia ja puolusti poikaansa väsymättä.

— Peter on hyvä poika, sanoo perheen pitkäaikainen ystävä. — Hän ei ole aina valinnut seuraansa kovin huolellisesti ja hän on ollut mukana muutamissa selkkauksissa, mutta tällä kertaa häntä kyllä syytettiin väärin perustein. Luulen, että Peter vasta tämän huumausainejupakan aikana todella käsitti, miten paljon hänen isänsä hänestä loppujen lopuksi välittää. Monet miehet olisivat halunneet pysyä erossa koko jupakasta, mutta Henry teki kaiken voitavissa olevan. Hän rakastaa poikaansa hyvin paljon.

Usein filmitähdillä on vaikeuksia poikiensa kanssa, kun nämä ovat murrosikäisiä. Mutta sitten pojista yhtäkkiä tulee heidän parhaita ystäviään. Ensin molempien on kuitenkin täytynyt oppia hyväksymään toisensa miehinä. Muuan useiden kuuluisien tähtien tiedotussihteeri sanoo suoraan: — On kirotun vaikeaa olla kuuluisan tähden poika. Poikaa verrataan jatkuvasti isäänsä ja vaikka sillä tarkoitettaisiin vain hyvää, se kuitenkin haavoittaa poikaa. Jotkut näyttelijät käsittävät tämän alusta lähtien ja tekevät kaikkensa, että heidän lapsensa ja varsinkin poikansa saavat kehittyä yksilöiksi. Useimmat eivät ymmärrä, kuinka tuhoisaa on kulkea koko elämänsä jonkun muun varjossa. Vasta sitten kun tästä on tullut trauma, he alkavat käsittää ja yrittää parantaa tilannetta.

Henry Fonda poikansa Peterin kanssa, jonka puolesta hän kävi katkeran kamppailun.

Jotkut näyttelijät rohkaisevat lapsiaan työskentelemään yhdessä heidän kanssaan show-alalla. Jotkut yrittävät pitää lapsensa erossa kaikesta show-elämään liittyvästä ja innostaa heitä sellaiselle alalle, jolla he voivat paremmin tuoda esiin omat ansionsa.

Esimerkiksi Frank Sinatra ei ollut erityisen onnellinen aluksi, kun hänen poikansa 17-vuotiaana halusi tulla laulajaksi. Sinatra tiesi, että pojan olisi taisteltava lujasti, mutta hän tiesi myös, että Frank Si-

KÄÄNNÄ

riekaleina, koska hän ei kestä sitä, että hänen molemmat poikansa ovat show-alalla. P a t on näyttelijä ja M i k e isänsä omistaman Batjac Productions-firman tuottaja, — Hän on ollut todella hyvä isä, Pat sanoo. — Hän vei meidät aina mukanaan filmauspaikoille. Se oli meistä hyvin hauskaa. Kuitenkin hän on aina sallinut meidän päättää itse omista asioistamme. Hän ei tyrkyttänyt meitä show-elämään, mutta hän oli iloinen, kun päätimme, että juuri sitä halusimme.

K i r k D o u g l a s on myös sitä mieltä, että lasten on kouriintuntuvasti nähtävä, mitä heidän isänsä tekee. Hänen neljä poikaansa ovat kuluttaneet paljon aikaansa filmauspaikoilla ja kaksi vanhinta on jo saanut pieniä osia.

Hollywoodilainen psykiatri on sitä mieltä, että on hieno juttu, kun filmitähden lapsella on mahdollisuus perehtyä vanhempiensa ammattiin. Ennen vanhaan näyttelijän lapsi ei ollut koskaan aivan varma siitä, mistä oli kysymys. Hänet piilotettiin tavallisesti jonnekin eikä hän saanut päästä osalliseksi vanhempiensa menestyksestä. Vanhemmilla ja lapsilla oli hyvin vähän yhteistä.

Mutta nykyään elokuvatähdet viettävät paljon enemmän aikaa lastensa kanssa normaalissa oloissa. He syövät yhdessä, käyvät huvittelemassa yhdessä ja ovat ylpeitä lapsistaan. He eivät enää teeskentele, että ovat jotakin muuta kuin mitä ovat.

E d v a r d G. R o b i n s o n, J o h n B a r r y m o r e ja C h a r l e s C h a p l i n riitelivät aikoinaan poikiensa kanssa kuin kissa ja koira. Suurin syy oli se, että isiä ja poikia ei yhdistänyt mikään. Nykyajan filmitähti-isä taas suorastaan epätoivoisesti etsii sellaisia harrastuksia, joita hänen poikansa ja tyttärensä harrastavat. Mm G l e n n F o r d, K e e n a n W y n n ja R o b e r t M i t c h u m viettävät hyvin usein vapaa-aikansa poikiensa kanssa. Toivotaan, että tilanne jatkuu näin suotuisana iän kaiken!

Glenn Ford on hyvin ylpeä pojastaan Peteristä kuten myös Glennin äitikin.

Keenan Wynn on tyytyväinen, että poika on samalla alalla kuin isäkin.

n a t r a J r. on musikaalisesti hyvin lahjakas ja muutenkin sopiva show-elämään. Sinatra ei ole koskaan ollut kateellinen pojalleen tämän menestyksestä — hän vain yksinkertaisesti olisi halunnut poikansa valitsevan itselleen helpomman elämänuran.

J e r r y L e w i s puolestaan oli alusta alkaen innostunut siitä, että hänen poikansa G a r y perusti rock and roll-orkesterin. — Olen iloinen, että poikakin on show-alalla, hän selittää. Mutta joskus Jerry kuitenkin mietiskelee, aloittiko hänen poikansa show-tähden uransa sittenkin liian aikaisin. Jokin aika sitten Gary joutui sotaväkeen ja se oli pojalle vaikea pala nieltäväksi. Lewisit ovat kuitenkin tehneet kaikkensa auttaakseen poikaansa. He kutsuivat pojan kauniin manilalaisen morsiamen asumaan Bel Airin kotiinsa, niin että tämä voi käydä katsomassa Garya armeijan leirillä mahdollisimman usein. Muuan Lewisien ystävä vakuuttaa: — Jerry pelkää kuollakseen, että Gary lähetetään Vietnamiin. Hän toivoo nyt, että poika olisi päättänyt opiskella yliopistossa, jolloin häntä ei olisi varmasti pakotettu lähtemään Vietnamiin.

J o h n W a y n e n hermot ovat

Teksti:
LEENA ERONEN
Kuvat:
VÄINÖ ANDERSSON

VOIKO AVIOTON ÄITI KÄYDÄ KOULUA

— Minun puolestani kaikki saavat käydä koulua, sekä naimattomat että naimisissa olevat, sanoi kouluneuvos **Toivo Aattonen** kouluhallituksesta. — Ei kouluhallitus aseta mitään rajoituksia siinä minkälaiset ihmiset ovat koululaisia.

Kaikki eivät ole kuitenkaan samaa mieltä. Aviottoman äidin kohtalo tässä maailmassa on vielä tätä nykyä hyvin karvas!

Kun koulutyttö huomaa odottavansa lasta, hän joutuu paniikin valtaan. Miten minun nyt käy? Kuinka voin kertoa tästä kenellekään? Millä ihmeen tavalla selitän asian rehtorille ja vanhemmilleni? Entä lapsen isä, meneeköhän hän edes naimisiin kanssani? Tietysti minun nyt täytyy erota koulusta? Kuinka yleensä jaksan enää elää?

Jos nuoren tytön (14—18) raskaudentilaan ei osata kotona eikä koulussa suhtautua ymmärtäväisesti, tyttö saattaa ajautua hyvin epätoivoisiin tekoihin. Rikospoliisin tilastoista voi lukea useista tästä syystä johtuneista itsemurhayrityksistä. Ja usein itsemurhayritys ei jää pelkäksi yritykseksi. Ihanne olisi, että tyttö heti raskaudentilansa todettuaan kertoisi avoimesti asian vanhemmilleen, sillä kodin suhtautuminenhan on ehdottomasti tärkein. Sieltä nuoren aviottoman äidin tulisi saada tukensa ja turvansa sekä ne rohkaisevat sanat, joita hän kaipaa. Mutta valitettavasti hyvin harvoissa kodeissa tällaiseen perheenlisäykseen osataan suhtautua oikein.

Tavallisesti käy niin, että lasta odottava koulutyttö yrittää salata paisuvan vatsansa mahdollisimman kauan äärimmäisen kireillä liiveillä. Hän pinnaa voimistelutunneilta keksien kaikenlaisia tekosyitä. Mutta lopulta hän joutuu siihen pisteeseen, ettei voi muuta kuin kertoa asiasta koulun rehtorille. Normaalisti hän heti alkajaisiksi ilmoittaa eroavansa ja noin 98-prosenttisesti rehtori myös haluaa hänen eroavan.

Tavallinen päiväoppikoulu ei ole mikään aviottomien äitien kokoontumispaikka. Ja minkälainen heidän vaikutuksensa olisikaan toisiin oppilaisiin? Tyttöhän on suuri syntinen, joka voi mennä korkeintaan iltaoppikouluun, jos nyt edes sinnekään. Näin ajattelevat ahdasmieliset, konservatiiviset ihmiset. Eivät suinkaan yksin rehtorit tai opettajat.

Mutta nykyään eletään varsinaista seksuaalisuuden aikakautta. Lehdet, kirjat, elokuvat, mainokset, koko ajan henki on täynnä sukupuolisuutta. Ja vaikka ei olisikaan, niin ei murrosikäinenkään suinkaan ole mikään eunukki, jota sukupuoliasiat eivät kiinnostaisi. Valitettavaa on kylläkin se, että nuoret yleensä kokeilevat seksuaalielämän oppikirjoista saamiaan neuvoja usein käytännössä ja tulokset ovat useimmiten traagiset. Jos esim. kaksi 15-vuotista on kerran kokeillut yhdynnän ihanuutta sillä seurauksella, että toinen on alkanut odottaa lasta, tilanne on surullinen. Kummastakaan ei ole vielä pienen ihmisen kasvattajaksi — poikkeuksiakin on tietysti — koska he itsekin ovat lapsia. Sitä paitsi usein on myös niin, että he eivät ole menneet samaan sänkyyn suinkaan syvästä rakkaudesta toisiaan kohtaan vaan kokeilun halusta. Jos he nyt kaikesta huolimatta lopettavat koulunkäyntinsä ja menevät naimisiin, niin minkälaisia he ovat kymmenen vuoden kuluttua? Useimmiten eronneita, katkeria ihmisiä, joilla on kompleksiset lapset.

Mutta jos tyttö huomatessaan odottavansa lasta on jo lukioluokilla, tilanne on toinen. Hän ei ole enää samanlainen lapsi kuin 15-vuotias. Hän pystyy ajattelemaan asiat realistisemmin. Tavallisesti hänkin menee naimisiin lapsen isän kanssa, mutta jatkaa melko usein kesken jääneitä opintojaan joko yksityisoppilaana tai iltakoulussa. Tämä tietysti riippuu hyvin paljon ihmisestä, mutta tilanne on kuitenkin paljon positiivisempi.

Muutamat rehtorit ovat antaneet aviottoman lapsen synnyttäneen tytön jatkaa opintojaan normaalissa päiväkoulussakin. Tiedossamme on jopa muuan 18-vuotias eronnut rouva, joka parin vuoden kuluttua pääsee tavallisesta oppikoulusta ylioppilaaksi. Luokkatoverit tietävät, että tyttö on ollut naimisissa, mutta suurin osa suhtautuu asiaan hyvin tervejärkisesti. He pitävät tyttöä kaltaisenaan.

Muuan rehtori oli sitä mieltä, että jos lukioluokkalainen tyttö synnyttää lapsensa esim. kesän lopussa, hän voi hyvin jatkaa koulunkäyntiään syksyllä normaalisti. Kunhan hän vain ei ole kovin paksumahaisena koulussa, sillä se olisi kiusallista ennen kaikkea tytön itsensä vuoksi. Muuan 18-vuotias poika oli kuitenkin sitä mieltä, että häntä ei kiusaisi edes se, vaikka hänen vierustoverinsa vietäisiin kesken tuntia synnytyslaitokselle. Poika otti asian aivan luonnollisena tapahtumana, joka hänen mielestään ei mullista maailmaa missään — ei siis myöskään koulussa. Poika oli myös sitä mieltä,

Käännä

Voiko avioton äiti käydä koulua?

että hänen ikäisensä koululaiset osaavat ainakin 80-prosenttisesti suhtautua lapsen synnyttäneeseen luokkatoveriinsa kuten ovat ennenkin häneen suhtautuneet. Mutta poika myönsi kyllä, että asia on toinen alemmilla luokilla.

Messukylän Yhteiskoulun seitsemännen luokan oppilas Arja Kivimäki (17) puolestaan oli tätä mieltä: — Mielestäni aviottomalle äidille itselleen on parempi, jos hän jatkaa koulunkäyntiään yksityisoppilaana. Henkilökohtaisesti minulla ei olisi mitään sitä vastaan, että tällainen tyttö olisi luokkatoverini. Tulisin varmasti ainakin joten kuten toimeen hänen kanssaan. En kuitenkaan usko, että kaikki koululaiset suhtautuisivat asiaan samalla tavalla.

— Sukupuoliopetuksesta nykyisellään ei ole kouluissa mitään hyötyä. Kasvatuksen on lähdettävä kotoa käsin. Jos opettaja päättää kertoa jotakin sukupuoliasioista, hän ei saisi missään tapauksessa ujostella sitä, mitä kertoo. Jos hän ei suhtaudu näihin asioihin luonnollisesti, niin miten sitten oppilaat voisivat suhtautua sen paremmin? Koulujen nykyinen sukupuoliopetus olisi mielestäni keskitettävä 12—13-vuotiaille, joille perusasiat eivät ehkä vielä ole niin selvät kuin vanhemmille. Ehkäisymenetelmien opettamista en kyllä hyväksy koulun sukupuoliopetuksen yhteydessä.

Sukupuoliopetus on todella aivan retuperällä Suomen kouluissa. Oppikoulun kolmasluokkalaisille tytöille voimistelunopettaja tavallisesti punastuneena vihjaisee, että sellaiset kuukautisetkin ovat olemassa. Tavallisesti 13-vuotiailla tytöillä on jo aika päiviä ollut »sellaiset kuukautiset». Abiturienttitytöille selitetään sitten, että he ovat tähän maailmaan syntyneet eikä haikara ole heitä tuonut. Tosin ei edes tätä selitetä kaikissa kouluissa!

Messukylän Yhteiskoulussa on lääkäri kerran pitänyt sukupuolielämän oppitunnin viides- ja kuudesluokkalaisille. Tämä on jo edistymistä, vaikka pitemmälle olisi tietysti päästävä. Koulun rehtori, saksankielen lehtori Jouko Punnonen on koulujen sukupuoliopetuksesta tätä mieltä:

— Seksuaalielämän opetus on mielestäni kouluissa aivan alkeellista. Tosin meidän koulussamme oli viime vuonna erikoislääkäri esitelmöimässä sukupuolielämästä sekä tytöille että pojille. Mutta tätä opetusta oli vain yksi tunti, joten se ei todellakaan ollut paljon. Mielestäni minkä tahansa aiheen opettaja voi antaa oppilaille neuvoja sukupuoliasioissa — ei hänen välttämättä tarvitse olla esim. biologian opettaja.

Ottaisiko rehtori Punnonen aviottoman äidin oppilaakseen kouluunsa? — Riippuu täydellisesti asian laadusta, voiko aviottoman äidin ottaa takaisin kouluun vai ei. Jos on kysymys harkitusta huorinteosta, ei tyttöä ainakaan minun mielestäni voi missään tapauksessa ottaa normaaliin päiväkouluun. Olisi kuitenkin aina pyrittävä ottamaan inhimilliset seikat huomioon ja tutkittava tarkoin, mistä kaikki johtuu. Ikävintä on se, että avioton äiti joutuu aina kärsimään, mutta ei suinkaan avioton isä — ei ainakaan ulkonaisesti.

Ei varmasti sisäisestikään kärsi aviottomana isänä olemisesta se 16-vuotias poika, joka käy tamperelaisen oppikoulun viidettä luokkaa ja on tiettävästi viiden lapsen isä. Poika kerskuu samanikäisille luokkatovereilleen, miten hän taas on

Messukylän Yhteiskoulun seitsemäsluokkalainen Arja Kivimäki suhtautuu aviottomiin äiteihin luokkatovereina hyvin järkevästi.

Messukylän Yhteiskoulun rehtori Jouko Punnonen yrittää saada sukupuoliopetuksen koulussaan tehokkaammaksi.

muhinoinut sen ja sen kanssa. Opettajat eivät tiedä tästä mitään, sillä kukapa koululainen tällaista menisi kantelemaan. Kuvitelkaahan, minkälainen olisi viiden aviottoman lapsen äidin asema? Hänet luultavasti passitettaisiin lähimpään mielisairaalaan!

Lasta odottava koulutyttö säälittää myös Kalevan Yhteiskoulun rehtori Kerttu Seppälää, joka on historian ja äidinkielen lehtori:

— Jos oppilaani ilmoittaa minulle odottavansa lasta, mielestäni on parasta, että hän siirtyy yksityisoppilaaksi tai iltaoppikouluun. Muussa tapauksessa minun on kuultava opettajakuntaa ja vanhempainneuvostoa sekä mahdollisesti käännyttävä kouluhallituksen puoleen. Ensin kuitenkin keskustelen oppilaan vanhempien ja luokanvalvojan kanssa. Tietysti nuorta äitiä pitäisi kaikin keinoin tukea, mutta todellisuudessa hänen kohtalonsa ja asemansa ei ole helppo. Vaikka häntä auttaisivatkin taloudellisesti oma koti ja sosiaalilautakunta, oikeata nuoruutta hänelle ei voi kukaan lahjoittaa. Kovaa kuultavaa hänen tarinansa varmasti myöhemmin on kuten liian nuorten avioliittojenkin. Vaatiihan avioliitto toki muutakin kuin fyysistä täyskasvuisuutta, nimittäin kykyä taloudellisesti vastata perheestä ja ennen muuta se vaatii henkistä kypsyyttä: kykyä vastata toinen toisestaan ja lapsesta. Vakavaa luettavaa on esim. Hesperian sairaalassa tehty itsemurhaa yrittäneiden tilasto. Siitä näkyy, miten syynä on useimmiten ollut liian varhainen avioliitto.

— Suuressa koulussa näkee kaikenlaisia kohtaloita. Estottoman vapaan rakkauden seireenien sietäisi nähdä se tuskan määrä, missä liian usein kamppailevat ne murrosikään ehtineet nuoret, joita isä ei ole tunnustanut lapsekseen. Mitä lahjakkaampi yksilö, sitä kovempi kärsimys ja sitä pahemmat kasvuhäiriöt.

— Niin kuin vanhemman niin myös nuoren ihmisen punnitsee hänen kykynsä kestää epävarmuutta ja odotusta. Oman avioliiton terve odottaminen on nuoren ihmisen tärkein tehtävä. Miten säälittävä onkaan nuori, joka vain uteliaasta kokeilunhalusta tuhlaa mahdollisuutensa todella kypsään rakkauteen. Miksi pitää julistaa ihmiselle lattean seksualiteetin valhetta, koska kuitenkin jokaisen olisi vastattava omasta ja toistensa elämästä. Seksuaaliopetusta ei koskaan pitäisi tyrkyttää oppilaille, koska se loppujen lopuksi on kodin asia. Mielestäni on hyvin surullista, jos 14-vuotiaalle neuvotaan ehkäisymenetelmiä.

Harjun Yhteiskoulun rehtori, biologian lehtori Simo Tapio (43) on vapaamielinen verrattuna useisiin kollegoihinsa:

— Tietääkseni ei ole olemassa mitään lakia, jonka perusteella naimisissa olevat ja naimattomat jaettaisiin koulussa eri karsinoihin. Käytäntö on kuitenkin usein erilainen. Minulla henkilökohtaisesti ei olisi mitään sitä vastaan, että avioton äiti lapsensa synnytettyään jatkaisi koulunkäyntiään. Hänen olisi kuitenkin mielestäni oltava yksi vuosi välillä kotona, sillä odottava äiti ei sovi koulun penkille. Tietysti tytön itsensä kannalta voisi olla parempi opiskella yksityisoppilaana. Myös tyttölyseossa saattaisi olla ehkä hiukan helpompaa kuin yhteiskoulussa — varsinkin, jos äiti on esim. 15-vuotias.

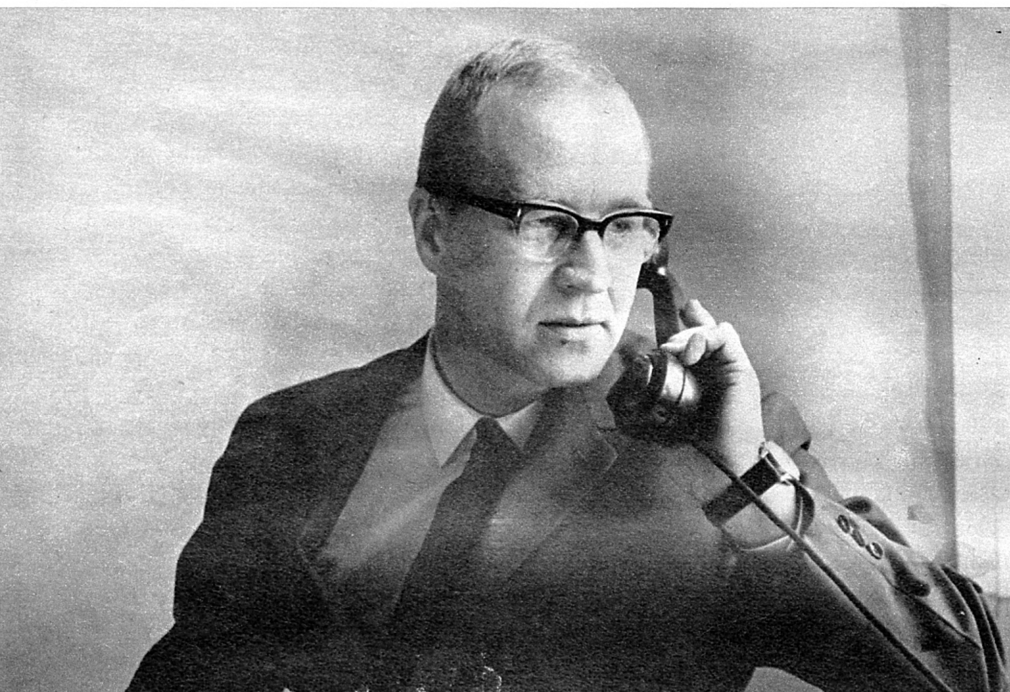
— On valitettavaa, että ennakkoluulot määräävät niin paljon. On myös valitettavaa, että sukupuoli-

Käännä

Voiko avioton äiti käydä koulua?

◀ Kalevan Yhteiskoulun rehtori Kerttu Seppälä säälii sydän juuriaan myöten niitä tyttöjä, joista tulee liian varhain äitejä.

▲ Harjun Yhteiskoulun rehtori Simo Tapio antaa aviottoman äidin jatkaa koulunkäyntiään normaaliin tapaan.

◀ Pirkanmaan Yhteiskoulun rehtori Lauri Viljanen ei hyväksy perheenäitiä koulunpenkille.

opetus on aivan retuperällä kouluissa. Sukupuoliopetusta ei olisi välttämättä keskitettävä esim. biologian opettajan harteille. Jokainen opettaja ei ole sovelias seksuaalivalistaja.

Pirkanmaan Yhteiskoulun rehtori, matematiikan lehtori Lauri Viljanmaa (36) ei suhtaudu koulutyttöäiteihin aivan yhtä vapaamielisesti: — Mielestäni koulunkäynti on rytmiltään sellaista, ettei se sovellu perheenäideille. Jos nuori tyttö ajautuu siihen pisteeseen, että hän saa aviottoman lapsen tai menee naimisiin, olisi asiallisinta, että ko. oppilas lopettaisi koulunkäynnin. Yksityisoppilaana opiskelu on myös hyvin raskasta, samoin iltaoppikoulussa vaaditaan tavatonta tarmoa ja sisua.

— Jos nyt kuitenkin avioton äiti käy edelleen tavallista koulua kuten joskus saattaa sattua, se on mielestäni valitettavaa. Ei suinkaan siksi, että olisin ahdasmielinen, vaan siksi, että tyttö itse kärsii henkisesti. Myös luokkatovereihin tällaisella tytöllä saattaa olla tietty vaikutus. 17-kesäiset tytöt pohtivat avioliittoa ainakin teoreettisena mahdollisuutena hyvin paljon, joten aviottoman äidin tai eronneen rouvan toveruus saattaa muodostua jonkinlaiseksi kimmokkeeksi.

— Olisi tehtävä kaikki voitavissa oleva, että nuoret koulutytöt säästyisivät ennen aikaisilta äitiyksiltä. Onhan kauheaa, kun lapsella on lapsi. Sitä paitsi tilastot osoittavat, että teiniliitot kestävät suhteellisen vähän aikaa. Olen myös jostakin tilastosta lukenut, että jos äiti on nuori, hänen lapsensa menestyy koulussa odotettua huonommin. Siis toisin sanoen lapsen henkinen kehitys kärsii.

ENTÄ KOULUN JÄLKEEN ?

Näin aviottomaan äitiin suhtaudutaan koulumaailmassa. Miten häneen suhtaudutaan, kun hän on koulunsa lopettanut, se on kokonaan toinen asia. Kaksi keski-ikäistä aviotonta äitiä on kertonut meille elämäntarinansa eivätkä ne ole todellakaan hupaisia:

Rouva H. on 41-vuotias nainen, joka on synnyttänyt yhteensä kuusi lasta: kolme avioliitossa ollessaan ja kolme avioliiton ulkopuolella eri isistä. Ulkopuolisen silmissä hän on hyvin edesvastuuton ihminen. Mutta onko hän todella? Sen saatte päätellä itse luettuanne hänen elämäntarinansa:

Rouva H:n avioliitto oli alusta saakka tuomittu epäonnistumaan. Mies oli juoppo ja usein poissa kotoa. Rouva sai eron neljän vuoden ja kolmen lapsen jälkeen. Mutta hänellä ei ollut mahdollisuutta pitää lapsiaan luonaan, koska hän on sataprosenttisesti työkyvytön. Hänellä on nimittäin tuberkuloosi jaloissa. Lapset jäivät isän hoitoon, joka meni pian toisen naisen kanssa naimisiin. Lapset käyvät kyllä edelleenkin katsomassa äitiään, joka asuu puutteellisissa oloissa kolmen aviottoman lapsensa kanssa.

— Kun ensimmäinen avioton lapseni syntyi, en joutunut kovinkaan paljon kärsimään, kertoi rouva H., mutta kun toinen syntyi, asuntoa oli hyvin vaikea saada. Kolmannen lapsen jälkeen tilanne oli aivan hirveä. Ennakkoluuloinen vuokraisäntä pitää tällaista naista tietysti aivan ala-arvoisena vaivautumatta kyselemään mitään lähemmin. Kuitenkin tässä tapauksessa olisi kannattanut kysellä.

Rouva H. seurusteli ensimmäisen aviottoman lapsen isän kanssa kauan ja hänellä oli vakaa aikomus mennä tämän kanssa naimisiin, mutta sitten mies alkoi juoda. Rouva H. oli silloin sitä mieltä, että vaikka hän odottikin lasta, niin mieluummin hän hoitaa lapsensa yksin kuin elää juopon miehen kanssa. Tältä mieheltä hän saa poikansa elatuksen kaupunginvoudin kautta.

Toinen mies yhtä suurien lupauksien kanssa ilmestyi vähän ajan kuluttua rouva H:n elämään. Taas rouva H. pettyi. Mies oli jo ennestään naimisissa ja rouva H. odotti hänelle lasta. Kun lapsi syntyi, mies halusi adoptoida sen, mutta rouva H. ei halunnut luopua pienokaisestaan. Isä kuitenkin antoi lapselle nimensä,mutta maksaa tämän elatuksen vain viranomaisten pakotuksesta.

Kolmas mies tuli neljän vuoden kuluttua rouva H:n elämään. Hän oli eronnut, mutta sen rouva H. sai kuulla vasta myöhemmin. Miehen avioliitosta syntynyt lapsi oli lastenkodissa. Senkin rouva H. kuuli vasta lastensuojeluviranomaisilta. Silloin rouva päätti, että taas hän mieluummin hoitaa lapsensa yksin kuin menee rentun kanssa vihille.

Mutta rouva H. on saanut kärsiä tarmokkuudestaan. Hänen lapsiaan pilkataan rivoilla nimityksillä ja häntä itseään haukutaan »huoraksi, joka elää kunnan leivällä». Talonmies on uhannut häätää hänet ja viedä lapset häneltä pois sillä aikaa, kun hän on jalkojensa takia parantolassa.

Mutta lastensuojeluviranomaiset ovat tutkineet asian ja todenneet, että rouva H. on pätevä lastenhoitaja — jopa niin pätevä, että voisi mainiosti ottaa vieraita lapsiakin hoidettavakseen, jos pystyisi. Tämä onkin tätä nykyä rouva H:n ainoa lohtu elämässä, sillä hänestä tuntuu, ettei häneen enää usko kukaan muu kuin viranomainen.

Kun rouva H. kolmannen aviottoman lapsensa synnytettyään palasi vuokra-asuntoonsa, häntä oli vastassa sättijöiden joukko. Muuan nainen meni jopa niin pitkälle, että työnsi hänet portaita alas, kun hän kantoi mattokasaa ulos. Työnsipä nainen vielä hänen kolmevuotiaan poikansakin perässä. Vastasyntynyt vauva huusi tällä välin täyttä kurkkua lukitussa asunnossa. Samainen nainen uhkasi myöhemmin tappaa rouva H:n tämän syntien tähden.

Rouva H. on selostanut jokaiselle pojalleen asioiden oikean laidan, mutta hän ei ole opettanut lapsiaan vihaamaan isiään. Pojilla on hyvät harrastukset eikä kukaan heistä vetelehdi kadulla turhan päiten. Tosin vanhin pojista on luvannut maksaa isälleen tupakkarahat, kunhan pääsee joskus työhön.

* * *

Rouva S. oli kahdeksan vuotta rikollisen kanssa naimisissa, ennen kuin sai tästä avioeron. Mies on nykyäänkin poliisia paossa ulkomailla. Vaimo synnytti miehelle kaksi lasta, joita mies ei elättänyt edes naimissaoloaikana. Päästyään vihdoin ja viimein virallisesti eroon miehestään rouva S. alkoi seurustella itseään kymmenen vuotta vanhemman, turvallisen ja kunnollisen työmiehen kanssa. Usean vuoden seurustelun jälkeen rouva S. huomasi odottavansa lasta.

Mies ilahtui tästä kovasti ja halusi heti mennä naimisiin. Mutta eh-

Jatkuu sivulla 47

hyvällä syyllä ULKOMAILLE

IRENE JA OLAVI VIRTA HYMYMATKALLA

Teksti: HANNU RAHKONEN
Kuvat: JUHANI KAARENMAA

Hymylehti on kertonut paljon Olavi Virrasta, tangokuninkaasta, mestarista. Tämän tästä olemme kertoneet kuinka hän entisen vaimonsa kanssa lähtee lehtemme järjestämälle matkalle Mallorcalle. Mutta aina on lähdön estänyt Olavi Virran sairaus. Vuodessa paljon vanhentunut mestari ei ole voinut lähteä. Toukokuun 20. päivänä voimme vihdoinkin täyttää lupauksemme, mestari ex-vaimoineen lähti, vieläkin kovin heikossa kunnossa, mutta henkisesti pirteänä. Kerromme lähtötunnelmista.

He lähtivät hymyillen. He lähtivät bussilla matkatoimiston edestä Seutulaan. Heillä oli kukkia. He nousivat lentokoneeseen. Mestari poseerasi tottuneesti, vaivattoman näköisesti. Hymy oli sama kuin ennen, voiman päivinä. Mestari oli heikossa kunnossa. Mestarin entinen aviovaimo oli pirteä, nuorekas ja lupasi pitää entisestä aviomiehestään hyvää huolta. He, Olavi Virta ja hänen ex-vaimonsa Irene Virta, lähtivät hymyillen lehtemme järjestämälle lomamatkalle Mallorcalle.

Matkan arveltiin olevan väsyneelle, lähes vuoden sairaalassa maanneelle miehelle piristykseksi. Sen arveltiin antavan hänelle takaisin osan elinvoimasta, joka pitkällisen ja parantumattoman sairauden takia on valunut vähiin. Voimakkaat lääkkeet vievät toimintatarmon ja yritteliäisyyden. Kaikesta huolimatta Olavi Virta aikoo palata esiintymislavoille, hän haaveilee kiertueista. — Pitäisi sitä yrittää töitä tekemään taas, sanoi väsynyt mestari lentoaseman odotussalin penkillä istuessamme. — Matka varmasti virkistää ihmeellisesti. Aion viettää tämän kahden viikon loman lepäillen, maaten auringossa.

Lähtöpäivä oli lauantai, 20.5. Rouva Virta oli lentänyt edellisenä iltana Tukholmasta Helsinkiin. Olavi Virta oli edellisenä päivänä päässyt pois Veikkolan sairaalasta. Matkalle lähtö oli viimeiseen hetkeen saakka epävarmaa — terveyteen ei voinut luottaa. Koska tahansa saattaisi kunto heikentyä niin, ettei voisikaan lähteä etelään virkistymään. Nyt hän oli kuitenkin lähdössä, lähti. Mielessä oli huoli siitä, kuinka mestari selviytyy rasittamatta liikaa itseään. Mielessä oli toivo, että kaikki sujuisi suunnitelmien mukaan. Matkalaiset itsekin olivat ehkä hiukan huolestuneita, varsinkin rouva Virta.

Mestari oli polttanut kätensä Veikkolassa. Hän oli nukkunut käsi kuumaa lämpöpatteria vasten niin sikeästi, ettei ollut herännyt. Käteen oli tullut palohaavoja. Sidottu käsikin voimisti tunnetta, että Olavi Virta on hyvin heikossa kunnossa, vaikka hän on huomattavasti kohentunut siitä, kun hänestä viimeksi kerroimme. Tämän tästä pilkahtaa pirteä iloisuus hänen kasvoillaan. Näkö on huonontunut, uudet silmälasit pitäisi saada. Viime tapaamisen jälkeen hän oli myös lihonut jonkin verran. — Ei saisi lihoa, kertoi Virta. — Pitäisi kaikin tavoin välttää lihomista.

Matkalla on mukana kahden viikon annos erilaisia lääkkeitä. Insuliiniruiskeet on korvattu tableteilla. — Pitäisi yrittää töitä tekemään taas, toistaa Olavi Virta mietteissään. — Ei ole vaan voinut mitään sopia, kun ei tuosta voinnista tiedä. Työhön paluu on hänellä aina mielessään. Hän tuntee itsensä tyhjäntoimittajaksi, vaikka onkin sopeutunut sairauteensa.

— Vuosi sitten, ennen kuin vakavammin sairastuin olin Kanarian saarilla, kertoilee mestari hiljaisella äänellään. Ääni tulee syvältä — kauniina.

— Ihanaa lähteä etelän aurinkoon, huudahti rouva Irene Virta, tyylikäs ja kaunis nainen. Rouva Virta toimii edelleen tukholmalaisessa tavaratalossa hyvin vastuunalaisessa tehtävässä. Tottuneesti hän hoiteli kaikki muodollisuudet ja valuutta-asiat lentoasemalla. Hän on Olavi Virran oikea käsi matkalla ja hän lupasi pitää huolta siitä, että »tästä tuleekin harvinaisen terve ja raitis kahden viikon kesäloma.» — Älähän nyt, yritti Olavi pistää väliin, mutta myönsi kuitenkin vakavissaan, että alkoholia ei pidä nauttia — ainakaan liikaa. Kaikki muu on heidän mielestään järjestetty erinomaisesti. Paluu vain tapahtuu yöllä, joten se saattaa olla rasittava.

Ihmisiä kulkee edestakaisin, matkalaukkuja, kovaäänisestä kuuluu se tavallinen kalsea naisääni, joka kehoittaa matkustajia siirtymään milloin mihinkin koneeseen. Vielä ei ole kuulutettu niitä matkustajia, joiden joukossa Virratkin matkustavat. Siunatkoon, kuinka kamala tämä Seutulan parakki tosiaan on. Siunattu asia, että uusi on pikapikaa kohoamassa. Kohta ne kuuluttaa, mitä hittoa puhuisi. Lähdössä on jotain liikuttavaa, on vähän vaikeaa sanoa mitä ajattelee. Sydämellisiä ihmisiä nuo Virrat.

— Kyllä se kohta iloksi muuttuu, kun pääsee sinne lämpimään, sanoo Olavi Virta. — Voi olla, että

Käännä

joudun menemään vielä sairaalaan matkan jälkeen. Ainakin tarkastus on heti, kun olemme palanneet kotimaahan.

Irene-rouva on hiukan huolissaan lapsista, jotka ensimmäistä kertaa jäivät näinkin pitkäksi aikaa yksin. Kotona Solnassa, lähellä Tukholmaa on 16-vuotias Harriet. Nuorin, 10-vuotias Sheila on sukulaisten luona. Vanhin lapsista, 24-vuotias Ilse onkin jo naimisissa ja kahden lapsen äiti. 21-vuotias Pauli pärjäilee myös omissa oloissaan. Kesällä on luvassa kolmas lapsenlapsi. Olavi Virta on ylpeä isoisyydestään, rouva Virta isoäitiydestään. — Kyllähän ne lapset siellä hyvin toimeen tulevat...

— Ikävää, että tabletit vaikuttavat Olaviin niin voimakkaasti, että hän nukkuu suurimman osan ajasta. Eihän se ihme ole näiden kuukausien jälkeen. Mutta mielestäni hänen pitäisi saada enemmän tarmoa.

Virrat palaavat matkaltaan 4.6. Rouva Virta lentää jo seuraavana päivänä Tukholmaan, jossa työt odottavat. Lasten koulukin päättyy 10 päivänä ja se tietää äidille jonkin verran kiireitä. Tukholman saaristossa on vanhimmalla lapsella kesäpaikka, jossa vietetään viikonloput ja rouva Virta hoitelee isoäidin velvollisuuksiaan. Uusi huvila on parastaikaa rakenteilla. Olavi Virta todennäköisesti palaa sairaalaan — ainakin tutkittavaksi.

Nyt räsähtelee kaiutin, jokohan kuuluttavat. Jo, jo kuuluttavat matkalaisia siirtymään koneeseen. Paikat 95 ja 96 odottavat Virtoja, La Mimosa-hotelli odottaa etelässä. Kone odottaa kaukana, kentän toisessa päässä. Olavi Virta kävelee vastatuulessa hattuaan pidellen; — Hataraa vähän vielä tämä käveleminen, huoahtaa. Rouva Virran hiukset eivät malta tuulessa pysyä aloillaan, punaiset neilikat taipuvat.

Rouva Virta toteaa vielä päättäväisesti, että alkoholi on epäterveellistä Olaville. Rouva ei itse käytä alkoholia kuin juhlatilaisuuksissa. — Älähän nyt taas, sanoo mestari. — Eihän se anna edes päätä raapia, vaikka se on ihan ihmisen luonnollinen ele, naureksii Olavi, pitelee hattuaan ja yrittää kävellä joutuisammin, mutta ei onnistu. — Miten ne mokoman potkurikoneen laittavat taipaleelle, ihmettelevät matkalaiset. Hyvä konehan se on, nelimoottorinen. — Amerikan matkalla vuonna 1958 oli samanlainen kone, kertoo tangokuningas. Oli hyvä, että silloinkin oli neljä moottoria, kaksi nimittäin sammui ja kone joutui laskeutumaan ennen aikojaan.

Nyt viimein päästiin jo koneen portaiden luo. Kätellään vielä, kai jo kolmannen kerran, ja toivotellaan hyvää matkaa. Laulaja nousee vaivalloisesti portaita, mutta kuitenkin omin neuvoin. Pysähtyy keskivaiheilla. Entinen aviopari hymyilee kameralle, Olavi Virta nostaa kätensä tervehdykseen. Ei muuta osaa sanoa, kuin olkaa varovaisia, pitäkää hauskaa, tulkaa terveinä takaisin. Hyvää matkaa vaan. Ollaan sitten vastassa...

Emme aio suinkaan unohtaa Olavi Virtaa ja hänen ex-vaimoaan. Kerromme heistä vielä ja annamme Teidänkin päästä osalliseksi hauskasta ja leppoisasta kahden viikon lomasta Mallorcalla. Palaamme asiaan todennäköisesti heinäkuun alkupäivinä. □

KAURIS (21.12.—20.1.) Tunnette olonne hyvin sekavaksi. Teistä tuntuu kuin kaikki asiat olisivat jollakin tavalla vinossa. Rakastettunne ei ehdi syventyä pulmiinne, mikä hiukan surettaa teitä. Huomaatte, että sanaansa ei kannata koskaan syödä. Parhaita päiviä keskiviikot, onnenluku 1.

VESIMIES (21.1.—20.2.) Käyttäydytte kuin sika jossakin tilaisuudessa. Saatte kärsiä tästä myöhemmin. Saatte kärsiä myös suorasukaisuudestanne. Pidätte itseänne liian suuressa arvossa. Teidät kutsutaan tilaisuuteen, jonne ette halua mennä. Parhaita päiviä sunnuntait, onnenluku 7.

KALAT (21.2.—20.3.) Valehtelette jonkin asian omaksi eduksenne. Omatuntonne soimaa teitä kuitenkin. Suurentelette jonkin asian mielessänne ja olette tulla hulluksi tästä syystä. Rakkauselämänne ei ole parhaalla mahdollisella tolalla. Parhaita päiviä tiistait, onnenluku 9.

OINAS (21.3.—20.4.) Teille tehdään edullinen tarjous. Olette tyytymätön ilmoihin. Kaipaatte Etelän auringon alle. Joku tuntematon ihailijanne haluaa viettää kesälomansa seurassanne. Jos teillä on alppiaurinkolamppu, poltatte itsenne pahasti. Parhaita päiviä maanantait, onnenluku 3.

HÄRKÄ (21.4.—20.5.) Ette tiedä, mikä on itsellenne parasta. Teillä on taipumusta diivamaisuuteen. Ette kuitenkaan itse halua myöntää, että teillä on tämä vika. Muuan läheinen ystävänne antaa teille varteen otettavia neuvoja. Puhutte asiat omaan pussiinne. Parhaita päiviä perjantait, onnenluku 4.

HOROSKOPPI

KAKSOSET (21.5.—20.6.) Kärsitte työympäristöstänne. Olette kateellinen eikä se teitä suinkaan kaunista. Haluaisitte paikkan, jossa voisitte unohtaa kaikki murheenne. Perheenne ymmärtää vaikeutenne paremmin kuin osaatte kuvitellakaan. Teitä vaivaa päänsärky. Parhaita päiviä lauantait, onnenluku 5.

RAPU (21.6.—20.7.) Rakastettunne vainoaa teitä öisin unissanne. Muuan tuntematon vastakkaista sukupuolta oleva henkilö tekee teille tietämättänne suurenmoisen palveluksen. Elätte utopia-maailmassa ja se on vähän vaarallista. Parhaita päiviä keskiviikot, onnenluku 6.

LEIJONA (21.7.—20.8.) Tapaatte henkilön, joka muuttaa elämänasenteenne kokonaan. Vaihdatte kenties jopa puoluetta. Rakastutte kuolettavasti, mutta valitettavasti rakkautenne ei kestä kovin kauan. Teitä vaivaa maksavika. Kaipaatte äitiänne. Parhaita päiviä tiistait, onnenluku 2.

NEITSYT (21.8.—20.9.) Olette kyllästynyt elämäänne. Tunnette itsenne jollakin tavalla naurettavaksi. Keksitte suurenmoisen idean, mutta ette pysty toteuttamaan sitä. Rakkauselämänne ei ole aivan normaali. Teidän on vaikea rentoutua kunnolla. Parhaita päiviä torstait, onnenluku 3.

VAAKA (21.9.—20.10.) Elätte jännittäviä aikoja, sillä edessänne on paikan vaihdos. Tunnette itsenne melko masentuneeksi, sillä tulevaisuus ei näytä kovin lupaavalta. Läheinen ystävänne auttaa teitä kuitenkin niin paljon kuin voi. Munuaissärkyä. Parhaita päiviä lauantait, onnenluku 10.

SKORPIONI (21.10.—20.11.) Teitä kadehditaan mielestänne aivan syyttä. Haluaisitte ympärillenne rauhallisemmat olosuhteet. Tapaatte mielenkiintoisia ihmisiä, joihin haluaisitte tutustua lähemmin. Teette kesälomaanne koskevan suunnitelman, joka ei rakastettunne suunnitelmien vuoksi toteudu. Parhaita päiviä lauantait, onnenluku 5.

JOUSIMIES (21.11.—20.12.) Saatte roskan silmäänne ja se vaivaa teitä melko kauan aikaa. Ette ole tyytyväinen ystävänne tempaukseen. Haluatte päästä eteenpäin urallanne ettekä todellakaan kaihda mitään keinoja. Rakastettunne alkaa kyllästyä teihin. Parhaita päiviä perjantait, onnenluku 8.

Teksti:
VEIKKO ENNALA

Onko alkoholistilla mitään toivoa?

Niin kauan kuin jonkin sairauden syitä ja aiheuttajia ei ehdottoman varmasti tiedetä, ei sitä voida ehdottoman varmasti ja kaikissa tapauksissa parantaakaan. Näin on asianlaita alkoholisminkin suhteen. Kuitenkaan tilanne ei ole aivan toivoton. Alkoholismin torjuntatyössa on viime aikoina rynnistetty leveällä rintamalla ja kauniita tuloksia on saavutettu. Vain yhteiskunnan järjestämä pakkohoito alkoholistiparantoloissa on hedelmätöntä, se aiheuttaa siunauksen sijasta lisäkirousta. Katsokaamme asiaa tarkemmin.

Sikäli kuin tässä kirjoituksessa puhutaan yhteiskunnasta, tarkoitetaan sillä vallassaolijoita, ts. henkilöitä, joille on annettu oikeus lakien laveissa puitteissa määrätä tavallisten ihmisten kohtaloista: he voivat riistää joltakulta vapaudenkin joko rikosoikeudellisin tai hallinnollisin toimenpitein.

Yhteiskunnalla on kantansa myös alkoholismiin nähden. Sillä on käytettävissään kokonainen kätyreiden kaaderi, joka mitä moninaisimpiin »portaisiin» solutettuna valvoo, käytetäänkö yhteiskunnan itsensä kaupittelemaa myrkkyä »väärin».

Jos sen havaintojen mukaan käytetään, tarjoaa se parannukseksi vanhat patenttirohtonsa, jotka pätevät myös irtolaisiin ja prostituoituihin nähden: varoitus, valvonta ja sitten eristäminen suljettuun laitokseen.

Väärinkäytöllä on oltava kriteeri. Lain mukaan alkoholistiksi katsotaan mm. sellainen henkilö, joka vuoden aikana on joutunut vähintään kolmasti putkaan. Puolustukseksi ei kelpaa, että asianomainen ei vuoden 362 muuna päivänä käytä alkoholia missään muodossa. Eräässä mielessä koko sosiaalilainsäädäntö on tähdätty vähäosaisia vastaan. Juuri he joutuvat herkimmin pidätetyiksi ja juuri he maksavat esim. enimmän osan juopumussakoista. Varain puutteessa he sovittavat erehdyksensä selkänahallaan vankiloissa. Ja kun sakot näin ovat tulleet »syödyiksi» on usein odottamassa passitus alkoholistiparantolaan. Kuka tähän kierteeseen kerran sekaantuu, hän ei selviä siitä hevillä.

Tulkoon tässä yhteydessä mainituksi, että sellaiset lainoppineet, jotka tajuavat vastuunsa, ovat vaatineet juopumusrangaistuksen poistamista epäoikeudenmukaisena. Ja onhan jo talonpoikaisenkin järjen mukaan jotakin väärää siinä, että ihmistä ensin houkutellaan kiusaukseen ja lankeamisen tapahduttua sitten rangaistaan.

Aivan varmasti suurin osa alkoholistiparantoloihin passitetuista henkilöistä on siellä sikäli oikeutetusti, että he ovat todellisia alkoholisteja — eivät vain kolmesti vuodessa pidätettyjä. Mutta alkoholistilaki on myös ase, jota voidaan käyttää hirvittävästi väärin.

Ottakaamme esimerkki. Kaikin tavoin rehti ja uuttera työmies on erehtynyt naimaan alhaisella luonteella varustetun moraalittoman naisen. Mikäli tällainen aviovaimo syystä tai toisesta kyllästyy mieheensä, mikään ei ole hänelle helpompaa kuin tämän toimittaminen »pois jaloista» alkoholistiparantolaan. Tarvitaan vain muutama itse hankittu mustelma näytöksi miehen väkivaltaisuudesta ja yksi lahjottu ystävätär valheellisesti todistamaan, miten pahoinpitelyjä on sattunut, ja niin miestä jo vaarallisena alkoholistina kuljetetaan erikoiskyydein parantolaan sinne 6—12 kuukaudeksi eristettäväksi vaikka hänen luonteensa tosiasiassa olisi lauhkea kuin lampaan ja vaikka hänen juomisensa rajoittuisi varsin kohtuullisina pidettäviin määriin.

Tällainen vääryys ei ole millään hyvitettävissä. Ja sellaisia vääryyksiä on tapahtunut paljon.

Jos nyt pitäydymme henkilöihin, jotka ovat todellisia alkoholisteja, herää kysymys, onko pakollisesta laitoshoidosta mitään hyötyä, jos ei hyödyksi katsota pelkästään sitä, että rähisevä ja alinomaan kaikenlaatuisia kahnauksia järjestävä juoppo eristetään toistaiseksi. Vastaus on: ei. Muuan helsinkiläisen PAVI -toimiston (päihdyttäviä aineita väärinkäyttävien ja irtolaisten huolto) tarkastaja, hyvin viisas ja hyvin miellyttävä nainen, sanoi rehellisesti, ettei hän 20-vuotisen virkauransa aikana ole nähnyt ainoatakaan alkoholistia, joka olisi pakollisen parantolamatkan käytyään muuttunut miksikään.

Samaan aikaan kun muilla elämänaloilla pyritään säilyttämään yksilön ja perheen ja yksilön ja yhteiskunnan suhteet läheisinä mm. mielisairashoidossa ns. avohuoltoa käyttäen, kaikista sairauksista ikävintä, vaikeinta ja vaarallisinta, alkoholismia, koetetaan parantaa pakolla ja katkaisemalla kaikki hänen yhteytensä perheeseen ja yhteisöön ylipitkiksi ajoiksi.

Alkoholistihuolto tallustelee viisikymmentä vuotta ajastaan jäljessä.

Järvenpään Sosiaalisairaalaa lukuun ottamatta, joka sekin on tavallisesti vapaaehtoisesti hoitoon hakeutuneitten alkoholistien miehittämä, missään alkoholistiparantoloissamme ei anneta sanottavaa kliinistä hoitoa. Niin saa väkivalloin tuotu potilas ilman lääkkeiden tuomaa helpotusta kärvistellä läpi krapulan koko kiirastulen. Hän saa kuulla ikivanhoihin ajatuspinttymiin kalkkeutuneiden johtajien ja »hoitajien» toruja, fyysisestä kunnostaan riippumatta tehdä ankaraa työtä ja jokainen napina rangaistaan erityistoimenpitein. Pakomatkat kostautuvat siten, että palautettu karkuri siirretään kerta kerralta entistä karumpaan laitokseen, lopullisena sijoituspaikkana Pelson pakkotyölaitos eli vankeus.

Eikö jo tällainen porrastus osoita, että hoidon sijasta kyseessä onkin

Käännä

Onko alkoholistilla..

rangaistus, joka on koston ajatuksen läpitunkema.

Jo eristysaika on järkyttävä, vaatimattomasta 3 kuukaudesta aina 2 vuoteen, potilaan käytöksestä riippuen. Pahinkin krapula paranee ilman lääkehoitoakin viimeistään 3 viikossa. Sen jälkeen »hoito» tulee yhä enemmän säilytyksen kaltaiseksi. Siitä puolestaan on seurauksena vain lisäharmeja. Mikäli potilas on perheellinen, joutuu vaimo tänä aikana käyttämään huoltoapua, niin että miehen lopulta vapauduttua häntä vartoilevat tuhansiin nousevat velat, parhaissa tapauksissa valmis päätös työlaitokseen sijoittamisesta. Kiertokulku hankaluuksista hankaluuksiin ja laitoksesta laitokseen jatkuu.

Apulaisylilääkäri Achilles Westling, alkoholismiin tiedemiehen viileydellä mitä syvällisimmin perehtynyt psykiatri, mainitsee eräässä tutkielmassaan, josta otetun eksemplaarin hän on ystävällisesti antanut omistuksin varustettuna käyttööni, että alkoholistiparantolassa vietetyn ajan ja sitä seuraavan raittiuskauden »korrelaatio ei ole positiivinen». Tällä hän tarkoittaa sitä, että alkoholisti ei pysy raittiina sitä kauemmin mitä kauemmin häntä on pidetty parantolassa.

Pikemminkin asianlaita on — minun käsitykseni mukaan — päin vastoin. Kun alkoholistia pidetään parantolassa ylettömiä aikoja ilman sellaisia perusteita, jotka potilas itse ymmärtäisi (ja miten voisikaan, kun niitä eivät ymmärrä muutkaan), on hän vapauteen laskettaessa entistä hanakampi tarttumaan pulloon. Onhan nimittäin muistettava, että hän on sairas, joka ei jo ennen parantolan katkeroittavaa hevosenkuuriakaan ole voinut ilman alkoholia kestää elämän kolhaisuja, nöyryytyksiä ei ainakaan.

Ja sama sairas hän on parantolasta tullessaankin, koska kukaan ei ole yrittänytkään paneutua hänen juomisensa todellisiin syihin.

AA-liikkeen voima ja heikkous

Yhteiskunnan lääkeet alkoholismin parantamiseksi ovat siis kelvottomat, vieläpä turmiollisetkin.

Kuten jo artikkelissani »Oletko sinä alkoholisti» sanoin, tuottaa normaalille ja terveelle ihmiselle voittamatonta vaikeutta uskoa, että alkoholismi olisi sairaus. Näin erityisesti siksi, että tautikuva on niin inhoittava: vastuuntunnon puute, itsekeskeisyys ja piittaamattomuus toisten tunteista, kierous ja vilpillisyys, vian näkeminen toisissa eikä juuri koskaan itsessä ja vihdoin viimein tietysti se jääräpäisyys, jolla hän usein kieltää alkoholin merkitsevän hänelle mitään ongelmaa.

Täysin saattaa alkoholistia ymmärtää ilmeisesti vain toinen alkoholisti. Tältä pohjalta syntyi Amerikassa kolmisenkymmentä vuotta sitten liike, joka tunnetaan meilläkin nimellä AA. Kirjaimet ovat lyhennys sanoista alcoholics anonymous, nimettömät, tuntemattomat alkoholistit.

AA:n ideologian perusprinsiippejä on, että alkoholistin on ensin tunnustettava sairautensa ja alistuttava siihen, että hän ei voi koskaan parantuakaan. Mutta siitä huolimatta hän voi olla käyttämättä alkoholia, jos hän yhteistuumin toisten kaltaistensa kanssa jakaa vaelluksensa etapinväleihin. Hän ei koskaan vanno lopettavansa juomista lopullisesti mutta hän yrittää olla juomatta tänään. Huomisella päivällä on omat murheensa. Kun sitten huominen on muuttunut täksi päiväksi, yrittää hän jatkaa raittiuttaan uudelleen iltaan asti. Näin »tästä päivästä» muodostuu vähin erin viikkoja, kuukausia ja vuosiakin.

AA:n alkoholistit tuntevat syvää yhteishenkeä, heitä lähentää heidän pulmansa samankaltaisuus. He kokoontuvat säännöllisesti yhteisiin illanviettoihin vaihtamaan käsityksiään ja kertoilemaan kukin omaa kokemaansa. Ken AA-lainen joutuu kiusaukseen nauttia alkoholia, hän voi vuorokaudenaikaan katsomatta kääntyä toisten AA-laisten puoleen, jotka sitten yksissä tuumin tekevät rohkaisuin ja neuvoin parhaansa, jotta vaaravyöhykkeelle joutunut ei ottaisi ryyppyään »tänään», sillä aina on kysymys vain tästä päivästä.

AA-liike vaatii jäseneltään ehdotonta rehellisyyttä, repivän rohkeata itsetilitystä, ripittäytymistä. AA-laisen on tunnustettava ennen kaikkea itselleen, että hän on yksin avuton, että alkoholi on häntä voimakkaampi. AA:sta eivät saa voimaa kultaisen keskitien tavoittelijat, ts. sellaiset alkoholistit, jotka arvelevat kykenevänsä käyttämään alkoholia kohtuudella normaalien ihmisten tavoin. Ja useimmiten AA:ssa onnistuvat vain sellaiset alkoholistit, jotka ovat sortuneet niin alas, että sen alemmas ei enää ole mahdollista päästä.

Juuri siinä on AA:n voima mutta myös sen heikous.

Eräille AA:han liittyneille alkoholisteille, etenkin jos he ovat intellektuaaleja, aiheuttaa vastenmielisyyttä se suppea skaala, jossa keskustelunaiheet AA-illavietoissa liikkuvat. Itse asiassa aiheita ei olekaan kuin yksi, alkoholi. Illasta iltaan pyörivät puheet ja ajatukset pullon ympärillä. Jos se on tähän asti merkinnyt AA:n alkoholisteille kaikkea kaikessa, merkitsee se yhä edelleenkin. Alkoholi on nyt vain kuin Saatana, josta on luovuttu, väärä jumala, mutta jota on silti edelleen pelolla ja kauhulla muisteltava ja sen kataluutta omakohtaisia kokemuksia esiin tuoden herjattava. Juomisen tarve näyttää tulevan tyydytetyksi juomisesta puhumalla.

Edelleen joidenkin mielestä on väärä oivallus suggeroitua ajattelemaan, että jokainen AA-lainen on parantumaton sairas ja että vain tämän tunnustaen raittius on mahdollista askel askeleelta edeten. Näin muodostuu elämä jatkuvaksi kidutukseksi, se on ainaista hoippumista veitsen terällä. Kun suggestion teho tunnetaan, eikö silloin voitaisiin ajatella täysin päinvastaista aivopesua, niin että jokaista alkoholistia kanustettaisiin hänen omassa uskossaan: alkoholi on kyllä voimakas mutta sinä olet vielä voimakkaampi.

AA:n varjopuoliin kuuluu myös sen jäsenten jakautuminen eräänlaisiin etupiireihin. Mutta arvojärjestys tässä hierarkiassa on nurinkurinen niin kuin alkoholistien elämässä kaikki muukin on nurinkurista. Eliitin, so. arvostetuimman kerroksen AA:ssa muodostavat sellaiset alalkoholistit, jotka ovat nousseet syvimmältä. Pulituuria, eau de colognea, »Ilokiiltoa», DDT:tä, kenkävoiteita yms. huumaustarkoituksessa käyttäneet henkilöt suhtautuvat vä-

hemmän rappioituneisiin veljiinsä alentuvaan tapaan, hyväntahtoisen säälivästi, mikä tietysti synnyttää uusissa jäsenissä vääriä johtopäätöksiä: raittius voidaan saavuttaa vasta sen jälkeen kun on laskeuduttu alennuksen saastaisimpiin pohjamutiin.

Tämä on tuomittava ajatus.

Kukaan AA-toimintaan vähääkään perehtynyt henkilö ei voi silti kiistää sitä tosiasiaa, että tämän liikkeen avulla on saatu aikaan suuria, valtavia asioita ja tullaan saamaan vastedeskin. Sen riveihin kuuluu Suomessakin satoja alkoholisteja, jotka ovat olleet raittiina 5, 10 jopa 15:kin vuotta yhtäjaksoisesti ja ovat tänä aikana rakentaneet täysin karikossa olleen elämänsä kokonaan uudelleen. Nimittäisin heitä vastoin heidän omaa vakaumustaan mieluummin entisiksi alkoholisteiksi, niin arveluttavaa kuin onkin mennä ravistelemaan minkään ideologian elementtejä.

Tri Westlingin menetelmä

Kaikkein mullistavin muutos alkoholistien hoitomenetelmissä tapahtui käsitykseni mukaan 5—6 vuotta sitten, jolloin maan ensimmäinen nimen omaan alkoholisteille tarkoitettu sairaalaosasto perustettiin Hesperian sairaalan yhteyteen Helsingissä. Sen syntysanojen lausujien joukossa oli edellä mainittu tri Achilles Westling.

»Tri Westlingin systeemiä» hieman banalisoidakseni — mutta en toivoni mukaan vääristelläkseni — kaikki hyvät aikeet versovat parhaiten vapaudessa ja vapaaehtoisuuden maaperästä. Alkoholistin tai sanokaamme satunnaisesti alkoholia pitemmän aikaa väärinkäyttäneen henkilön mahdollisuudet päästä oma-aloitteisesti asianmukaiseen hoitoon olivat kuitenkin viime vuosikymmenen puolella vielä olemattomat; kysymykseen tulivat vain mielisairaat, joiden paikkaluku oli vähäinen tai yksityissairaalat, jotka eivät kalleutensa vuoksi olleet kaikkien ulottuvilla. Järvenpään Sosiaalisairaalakin, silloiselta nimeltään Alkoholistien vastaanottokeskus, oli tavallisesti ylikuormitettu sellaisilla »vapaaehtoisilla», joiden oli pakko hakeutua hoitoon välttyäkseen joutumasta tavallisiin alkoholistiparantoloihin niihin vietyinä.

Tätä epäkohtaa omalta osaltaan korjaamaan perustettiin mainittu Hesperian sairaalan alkoholistiosasto Pengerkadun numeroon 5. Tri Westling pyrki ja pyrkii sairaalassaan toivutamaan potilaansa ensin fyysisesti terveeksi, jonka jälkeen terapeutti saattaa askarrella potilaan psyykkisten pulmien parissa, ts. selvitellä hänen juomisensa perimmäisiä syitä. Pääperiaate on lyhytaikainen mutta sitä tehokkaampi hoito niin että potilas nopeasti voi palata takaisin työhönsä eikä eristymistä yhteiskunnasta ennätä tapahtua.

Linja on siis täysin päivastainen kuin alkoholistiparantoloilla: ei pitkäaikaista säilytystä eikä potilaan turhaa kiduttamista kohmelolla, joka kliinisin menetelmin on parannettavissa. Tri Westlingin mukaan on toisarvoista, lankeaako potilas myöhemmin uudelleen. Vaikka lankeaakin, väliin mahtuu paljon työssä raittiina oltuja päiviä ja viikkoja, perhesiteet eivät ehdi höltyä ja vahingot jäävät kaikissa suhteissa sekä yhteiskunnan että potilaan kannalta katsoen pienemmiksi kuin jos potilasta pakolla pidetään parantoloissa kuukausimääriä.

Ensimmäisen kerran kiinnitettiin nyt ensisijaista huomiota krapulaan ja sen hoitoon. Tähän astihan sitä oli pidetty harmittomana, jollakin tavoin humoristisena pikku sairautena, joka sitä paitsi oli erittäin »oikeutettu» rangaistus kevytmielisistä elämäntavoista.

Ja kumminkin juuri krapula ja sen parantaminen viinalla on oleellinen, tuhoisin ja silmiinpistävin osa alkoholismista.

Jo edellisellä kerralla tuli sanottua, että tavallisen, vain satunnaisesti alkoholia käyttävän ihmisen krapula on puoleen päivään mennessä haihtuva suhteellisen vaivaton tila. Sellainen alkoholistin krapula, josta tässä on kysymys, hankitaan viikkojen ja kuukausien yhtämittaisten juominkien avulla. Sen synty ja kehitys on vaikeasti selitettävissä ja vielä vaikeammin tajuttavissa.

Juomakautta alkaessaan alkoholisti on fyysisesti terve mutta sielullisesti jännittynyt. Kireys on kiristymistään kiristynyt kunnes se on pakko laukaista alkoholin avulla. On alkanut »ryyppyyttäminen», kuten eräs alkoholisti asian niin oivallisesti on ilmaissut.

Humalassa jännitys todella laukeaa, mutta se uusiutuu krapulassa. Uusi vapautuminen uuden humalan avulla ja uusi kireys uudessa kohmelossa. Kuvaan tulevat pian mukaan itsesyytökset sekä fyysiset kivut ja niin krapula muuttuu kerta kerralta pahemmaksi. Alkoholisti ei juo enää tavoittaakseen ilon ja haltioitumisen hetkiä vaan pitääkseen loitolla tuskan.

Miten kauemmin juomaperioodi jatkuu, sen vaikeammaksi käy sen katkaiseminen. Jatketun ryypiskelyn tarkoituksena on krapulaan liittyvien ruumiillisten vaivojen ja sielullisen ahdistuksen siirtäminen keinolla millä tahansa tuonnemmaksi.

Alkoholistin osa ei ole kadehdittava: selvänä hän on levoton ja tuskainen, krapulassa sitä kaksiverroin.

Vaikea krapula ei ole lainkaan vaaraton tila. Tuhansia juoppoja on tässä maassa menehtynyt sydänhalvaukseen kireinä pakkasaamuina. Yhtä moni on alkoholinsaannin loputtua joutunut delirium tremensin nimellä tunnettuun »juoppohulluuden» tilaan. Silloin potilas vapisee kauttaaltaan ja hän peittää silmänsä ollakseen näkemättä niitä varjomaisia olentoja, jotka hänelle viittoilevat. Nämä useita päiviä kestävät kohtaukset päättyvät monasti kuolemaan ellei lääkärinapua ole saatavissa.

Tuhannet ovat myöskin ne alkoholistit, jotka vuosikymmenien mittaan ovat krapulatilansa kauhuista vapautuakseen räjäyttäneet dynamiittipanoksen suussaan, hirttäytyneet tai heittäytyneet kallioilta rotkoihin. Edes helvetin pelko ei ole heitä aikeissaan estänyt; ehkä se edes valaisee sen tuskan syvyyttä, jota he ovat paenneet.

Vaikea krapulatila voi ilman hoitoa kestää kolmekin viikkoa, joskus vieläkin kauemmin. Vasta tri Westling kollegoineen siis sanoi: mitä järkeä on podetuttaa jollakin kolme viikkoa mitä vaikeinta ja täydellisen työkyvyttömyyden aiheuttavaa sairautta, kun se kerran on lääkkein parannettavissa 3—5 päivässä.

Ja näin todella on.

Krapulaan kuuluva unettomuus ja rauhattomuus sairaalassa torjutaan uni- ja rauhoittavilla tableteilla, vitamiinikato vitamiiniruiskein ja häiriytynyt aineenvaihdunta korjataan ennalleen insuliinilla. Insuliini-injektion saanut potilas muuttuu voimattomaksi ja hän alkaa voimakkaasti hikoilla, sillä veren sokeripitoisuus on äkkiä alentunut rajusti. Kun insuliini on saanut vaikuttaa tuntikauden, juotetaan potilaalle sokeriliuosta, joka palauttaa haipumassa olleen tajunnan.

Tulos on ihmeellinen: sairaassa

KÄÄNNÄ!

Onko alkoholistilla..

herää välittömästi ruokahalu, joka häneltä viime aikoina on kokonaan puuttunut. Hän ei ole laisinkaan tulla kylläiseksi. Hikoilu puolestaan »puhdistaa» ruumiin ennätysajassa siitä myrkystä, jonka vaikutuksen alaisena se niin kauan on joutunut olemaan.

Sikäli kuin tiedän, aivan viime aikoina on pienestä insuliinikuurista krapulan hoidossa kumminkin luovuttu. Ehkä tämä on tapahtunut joittenkin komplikaatioiden, ts. haitallisten sivu- ja jälkivaikutusten pelosta tai sitten tilalle on keksitty jotakin muuta vastaavaa tai parempaa lääkeainetta.

Ymmärtääkseni tri Westling ei ole niinkään keskittynyt tekemään potilaistaan iankaikkisesti raittiita, vaan lyhentämään alkoholistien juomakaudet minimiinsä, jopa niin vähiin, että juomarit eivät ainakaan huolestuttavalla tavalla kärsi sairaudestaan ja kykenevät yleensä pitämään työpaikkansa jos kohta muutaman päivän sairaalavierailut työsuhteen silloin tällöin keskeyttävätkin.

Krapulanhoitoasemat tuottaneet tuloksia

Pian tri Westlingin radikaalien hoitomenetelmien tultua tunnetuiksi alettiin eri puolille maata perustaa myös ns. krapulanhoitoasemia. Niiden tarkoituksena on keskeyttää alkoholistien ryyppyjaksot heti alkuunsa niin, että »rokulipäiviä» ei syntyisi laisinkaan.

Nämä asemat ovat jo aamuvarhaisesta avoimina keille tahansa, jotka ovat edellisenä iltana nauttineet alkoholia kohtuuttomasti. Annettava »hoito» ei ole vallan monimutkaista: sairaalle juotetaan lihalientä ja hän saa vitamiiniruiskeen ja poislähtiessään eväkseen muutaman ystävällisen, rohkaisevan sanan.

Idea on hieno ja tuottanut tietääkseni myös hienoja tuloksia. Kymmenet ja sadat miehet, jotka auttomaattisesti olisivat »parantaneet» krapulansa uudella humalalla, ovat menneetkin krapula-asemalta suoraan työhönsä.

Luonnollisesti krapula-asemien perustaminen herätti vanhoihin ajattelutottumuksiin kangistuneiden moralistien piirissä pahaa verta. Heidän järjenjuoksunsa mukaan kohmelo on kärsittävä luonnollisena ja asianmukaisena rangaistuksena, josta alkoholia väärin käyttävän olisi »otettava opikseen». Edelleen heidän nähdäkseen »krapulaisten hyysääminen» oli muutenkin arveluttavaa ja saattoi olla suorastaan yllykkeenä ryypiskelylle, koska seurauksista ei enää ollut pelkoa.

Kuitenkin juuri krapulanhoitoasemien kuten myös A-klinikoiden menestyksellinen toiminta on osoittanut, että alkoholisti, aamulla oman surkeutensa syvääkin syvemmässä tunnossa herätessään, on ennen kaikkea edes vähäistä osanottoa ja kuuntelijaa vailla, sillä lihaliemi ja vitamiiniruiske eivät sinänsä ja silmänräpäyksessä ketään paranna. Onpa esitetty sellainenkin ajatus, että ruisketta annettaessa tervehdyttävin vaikutus olisikin itse pistämisen aiheuttamassa kivussa; alkoholisti kokee sen monimutkaisia fyysis-psyykkisiä teitä oikeudenmukaisena ja hyväksyttävänä rangaistuksena, jonka kärsittyään hän on myös suorittanut rikoksen vaatiman hyvityksen.

Näin saattaa hyvinkin olla, koska alkoholistin ainaisena taakkana on oman syyllisyytensä tajuaminen.

Ehkä tässä kaikessa olisi varteenotettavaa myös alkoholistien vaimoilla, joista useimpien tapana — kylläkin kovin ymmärrettävästi — on nalkuttaen ja sättien »ojentaa» miestään tämän aamuisina krapulatunteina, jolloin hän kaikkein hartaimmin kuulisi ymmärtäväisiä sanoja. Vaimon toru ei käy sovittavasta rangaistuksesta injektioruiskun piston lailla; se on kuorman lisäämistä kuormaan, joka jo ennestäänkin on ylivoimainen.

Alkoholisti on yksinään voimaton

Pitkähköksi venyneestä artikkelistani on toivoni mukaan nyt vedettävissä seuraavat toteavat johtopäätökset.

Alkoholistiparantoloissa, jonne alkoholistit pakolla toimitetaan, ei kukaan koskaan ole parantunut. Toivottoman pitkä eristysaika katkeroittaa sairaan mielen niin että odotettavissa on vain lisäikävyyksiä. Onnettomasti on siis erehtynyt se vaimo, joka ehkä hyvää tarkoittaessaan miehensä sinne järjestää.

AA-liike, jonka osastoja on maan kaikissa kaupungeissa ja kauppaloissa ja suuremmissa maalaiskunnissakin, on tehnyt tuhansista »toivottomista» alkoholisteista täysin raittiita, jos kohta raittuis edistyy vain yksi päivä kerrallaan. Mutta niinhän elämä eletäänkin.

Ne henkilöt, jotka eivät syystä tai toisesta voi omaksua AA:n ideologiaa, älkööt masentuko. Päin vastoin kuin AA -liike opettaa, osasta alkoholisteja voi tulla kohtuullisia alkoholinkäyttäjiä. Mutta se tapahtuu vain sen tuen turvin, jota jo perustetut ja myöhemmin perustettavat sairaaloiden alkoholistiosastot, A -klinikat ja krapulanhoitoasemat antavat.

Krapula on vakava, vaikea, joskus hengenvaarallinenkin sairaus, johon on kiireesti haettava apua, ei olutkaupasta vaan lääkäreiltä. Mitä nopeammin ryyppykausi kyetään keskeyttämään, sen parempi ja sen vähemmin vaivoin ja ponnisteluin se myös katkeaa. Lääkehoidon merkitys tässä työssä on aivan ratkaiseva.

Alkoholismi ei ole syy vaan seuraus vaikeista sisäisistä ristiriidoista. Kaikkia syitä ei vielä täysin tunneta ja jokainen alkoholisti on lisäksi oma tapauksensa. Mutta joka puolella maailma herkeämättä tehtävä tutkimustyö paljastaa ennen pitkää enimmät alkoholismiin liittyvät ongelmat ja arvoitukset.

On katsottava ja käsitettävä suureksi voitoksi, jos tähän asti kolme päivää viikossa juonut henkilö vastedes juokin enää vain kaksi. Kenenkään ei pidä tuijottaa itseään sokeaksi ehdottomaan raittiuteen, joskin se tietysti olisi ihanteellisin olotila ja elämänmuoto.

Alkoholistille osoitettu ystävällinen sana ei maksa mitään mutta sen teho voi olla arvaamaton. Hyvä tahto, ymmärtämys, kärsivällisyys ja rakkaus ovat voimia, joilla voidaan murtaa muureja.

Alkoholistin järjestämien harmien uhallakin olisi hänen omaistensa ja yleensä kaikkien ihmisten koetettava muistaa, että kukaan ei haluaisi lopettaa juomistaan hartaammin kuin nöyrtynyt ja itsensä alkoholistiksi tunnustava juomari itse. Mutta hän on vaikeasti sairas ja yksinään voimaton; hän on kuin jaloistaan meren selälle jäätynyt vesilintu, joka kokee nousta siivilleen mutta ei voi. □

Jatkoa sivulta 5

Minulla on kaksoissisar Espanjassa...

lillämme syntyi innokas kirjeenvaihto — paljastui monenlaisia yksityiskohtia ja tapahtumia, joissa olimme samanlaisia ja joihin reagoimme samalla tavalla. Haluaisin kiihkeästi tapaamista, mutta Marianne ei pääse Espanjasta (Madridista) Suomeen 3-4 vuoteen. Minulla taas ei ole varaa mennä sinne. Niinpä käännyn Hymylehden puoleen.

Tarinan tapahtumat ovat puolessa vasta. Sain jokin aika sitten tietää, että Thelma Ramström, Hellaksen suklaatyttö ja Miss Cinema Europa, on ihan oikea serkku Mariannelle ja minulle. Niin ikään löysin oikean äitini. Hän on Turussa kirvesmiehen vaimona, ja Mariannella ja minulla on sisar- sekä velipuoli. Ihmeellistä on, että äiti, sisarpuoli, Marianne ja minä olemme keskenämme kirjeenvaihdossa. Äitini on Greta Ramström, nyk. Rosendahl. Sain tietää myös oikeasta isästäni, mutta häntä en aio etsiä käsiini.

Tapahtumat pääsiäisen jälkeen ovat olleet ihmeellisiä, koska äiti, kaksoissisko, sisar- ja velipuoli sekä lukuisa serkkujoukko on löytynyt. Kaiken kruunasi se, että vihdoin 22 vuoden jälkeen saisin tavata kaksoissiskoni, jonka näin ihmellisellä tavalla olen löytänyt. Toivon, että Hymylehti voisi järjestää minulle matkan Madridiin kesä — elokuun välisenä aikana.

Kunnioittaen, peukkua pystyssä pitäen

fil.yo. Carita Keljo
Pukkimäki, Äänekoski

jatkoa sivulta 49

Perhe masentui. Lapset uhkasivat, etteivät enää kuuntele kiroilua, vaan lähtevät mummolaan. Vaimo jätti taistelutantereen ryhtyen kutomaan niin vimmatulla vauhdilla, että jouluun mennessä olisi saanut valmiiksi sirkusteltan. Minä esiinnyin runebergilaisen rauhallisesti:

. . . kalpeniko taistellessa
vaiko kuolon uhatessa
seisoi tummanruskeana,
varsin vaskipatsahana.

Mutta annoimmeko periksi? Ei mieleenkään. Puoliyön maissa tokenimme, raastoimme koko helahoidon keittiön lattialle, ja purimme laitteen. Liimasimme, suunnittelimme ja heilutimme vasaraa kilpaa seinään takovien naapureitten kanssa. Pääsimme perille verhotangon salaisuudesta, saimme sen toimimaan, vedimme ikkunan eteen, ja nukuimme sitten autuaassa pimeydessä niin sikeästi, että lapset myöhästyivät aamulla koulusta.

Eikö tämä voittoisasti kamppailtu verhotankohistoria tuo teidänkin mieleenne kaikki nuo Runebergin »Vänrikki Stoolin» jalot säkeet:

Teki työnsä kerskaamatta,
puutteet kesti nurkumatta,
kärsi vaivaa, rasitusta,
yhtä vain ei — valitusta.

Kuolema myöhässä

Jatkoa sivulta 9

hosi Eero Laineen sisarenkin.

Eero Laineen kohdalla on siitä hetkestä, jolloin ensimmäiset enteelliset kivut ilmestyivät, jo ehtinyt kulua melkein kymmenen vuotta. Tuoni on tuntemattomaksi jäävästä systä hiukan aikaillut.

Taiteilija Eero Laine hymyilee kaunista hymyään ja sanoo kaiken hyvin menneen. Kenenkään hän ei katso itseään loukanneen, ketään hän ei muistele pahoilla mielin, vääryyttä hän ei arvele kärsineensä.

Tosin hän ei ole voinut elämässään toteuttaa kuvanveistäjän kutsumustaan siinä määrin kuin olisi tahtonut, mutta muutoin asiat ovat jo järjestyksessä. Ainoatakaan paperiaan hän ei jättänyt hoitamatta vaikka maksut joskus jäivätkin kirjaimellisesti viimeiseen minuuttiin. Ja voitokseen hän katsoo senkin, että selvisi oman polkunsa päästä päähän lautakuntaan turvautumatta.

— Sellainen kunniakysymys, herra toimittaja, nimittäin . . .

Vain sitä taiteilija Eero Laine, viisikymmen vuotias, ttoivoo, että lähtö olisi tuskatton, niin että hän voisi kuolla kuten on elänytkin, hymyillen. □

HÄN KAATUI LIIAN VARHAIN

Jatkoa sivulta 50

liukastuja vanha vai nuori ihminen ja monet muut seikat. Pykälä on vanhentunut ja tapaukset vaikeat hoitaa. Joitakin uudistuksia onkin odotettavissa ehkä parin vuoden kuluessa, kerrottiin Vastuuvakuutusyhdistyksestä.

No, isännöitsijä Jarman jalkaluut on ruuvattu neljällä tuuman ruuvilla kiinni ja hän saa ilmapuntarin kuulemma edes pienenä korvauksena. Hän on katkera moisesta pykälästä. Kun kiinteistöt maksavat vakuutusmaksut, niin pitäisi järjen mukaan myös korvata. Hänkin kaipaa uudistusta. Hän aikoo kuulemma myös vielä riidellä, vaikka se onkin turhaa. Harvinaista muuten, että mies joka on ollut viisitoista vuotta merillä, uinut ja paininut eikä koskaan ole ollut sairaana tai loukkaantunut, ottaa ja liukastuu jalkakäytävällä ja joutuu vuodepotilaaksi. Hänen olisi täytynyt liukastua vasta klo 8 aikoihin. Tulkintavaikeuksia olisi mahdollisesti syntynyt, jos hän olisi kupsahtanut klo 7.55 tai vaikkapa minuuttia vaille kahdeksan, talonmiehen tallustellessa perässä hiekkalapion kanssa. □

ENTÄ KOULUN JÄLKEEN

Jatkoa sivulta 35

dot olivat kovat. Mies ei huolinut omaan kotiinsa niitä lapsia, jotka naisella oli avioliitostaan. Hän ei halunnut elättää toisen miehen kakaroita. Rouva S. rakastaa kuitenkin lapsiaan ja sanoi, ettei hän yhden miehen tähden luovu kahdesta lapsestaan. Mies taas puolestaan suuttui tästä ja sanoi, ettei hän siinä tapauksessa maksa edes omankaan lapsensa elatusta. Viranomaiset puuttuivat kuitenkin asiaan.

Rouva S. sairastaa vaikeaa astmaa ja korkeaa verenpainetta, joten kolmannen lapsen synnyttäminen kävi hänen voimilleen siinä määrin, että hän oli vähällä kuolla. Mutta hän toipui ja päätti, ettei hänen lastaan viedä mihinkään. Eläminen kolmen lapsen kanssa on kuitenkin vaikeaa, varsinkin, koska hänen täytyy elättää kaksi poikaansa ilman mitään eri apua. Rouva S. hankkii lapsilleen vaatteensa pääasiassa Pelastusarmeijasta, sillä miten häneltä liikenisi rahaa vaatteisiin, kun ei tahdo liietä edes ruokaan.

Ihmiset pitävät kuitenkin rouva S:ää huonona ihmisenä. Muuan äiti jopa käski poikansa heittää kaikki rouva S:n ikkunat rikki. Muuan naapuri puolestaan hakkaa seiniä, kun arvaa rouva S:n panneen pikkuisen tyttärensä päiväunille.

* * *

Milloin ihmiset muuttuvat inhimillisiksi? Kysyn vaan. □

postia

Kreikkalainen hymytyttö

Hymylehdessä numero 5 olleen hymytytön johdosta saanen huomauttaa: sellaisia kreikkalaisia pimunkuvia ei tarvitse lehteen laittaa. Sellaista maata, jossa on natsihallitus, en tule hyväksymään. Kas kun älysittekin juuri sellaisesta maasta saada hymytytön kuvia.

Kyllä Suomesta tai Ruotsista saa kauniita tyttöjen kuvia. Kyllä kai sen itsekin käsitätte. Ja on myös Neuvostoliitossa kauniita tyttöjä, mutta olette varmaankin niin paljon taantumuksellisia, ettei ne sovi Hymylehteen.

Älkää pahastuko edelläkerrotusta, mutta toivottavasti teillä muuttuu suunta.

Eino Söderman
Rakennustyömies Porista

Kauneus ei tunne rajoja.

Toimitus

Tapaus Weija Matalamäki

Kyllä on väärin, jos se Weija Matalamäki saa miehen ja pääsee naimisiin. Sekin on jo väärin, että hänellä on ollut satoja rakkaussuhteita, ja minulla ei yhtään. Kuitenkin olen testin mukaan hyvin naisellinen. Miehet eivät näytä arvostavan naisellisia naisia, kun tuollaisella naiseksi pukeutuneella miehellä on niin hyvä säkä, ja mitä herttaisimpia ja tulisimpia naisia jää naimattomaksi.

Vanhapiika Tampereelta

Liukkaan kelin ajotekniikasta

Hymylehti tuntee kiitettävää kiinnostusta pitää yllä keskustelua liukkaan kelin ajotekniikasta. Mitä enemmän puhutaan, sitä enemmän kansa kiinnostuu harjoittelemaan ja sitä paremmat ovat tulokset. Hymylehden viime numeron pääkirjoituksessa päätoimittaja Lahtinen mainitsi jotain totuuden suhteellisuudesta kun hän arvosteli talviajoa ja tekniikkaa käsittelevää radio-ohjelmaani. Kirjoitus antaa sellaisen kuvan, että olisin leikellyt päätoimittaja Lahtisen vastauksen keskeltä lausetta, jolloin koko hänen vastauksensa olisi muuttunut.

Tämä ei pidä paikkaansa. Jouduin luonnollisestikin jättämään n. 15 min. haastattelusta jotain kysymys- ja vastaussarjoja kokonaan pois, muutenhan talviajoa käsittelevä 20 min ohjelma olisi muuttunut »Urpo Lahtisen kysymys ja vastaus olivat kokonaisia. Alkuperäinen kontrollinauha on vielä jäljellä. Sille en luonnollisestikaan voinut mitään, että Timo Mäkinen ja Rauno Aaltonen olivat ratkaisevasti eri mieltä päätoimittaja Urpo Lahtisen Talviajotaidoksi''. Jokainen kanssa kytkin-pohjaan-tekniikasta. Nämä pojat kuuluvat siihen ralliajajakärkeen, jota Urpo Lahtinen ei ollut haastatellut ennen Höyhenjarrutus-pääkirjoitustaan. Totuus ja väitteet ovat niin suhteellisia. Timo Mäkinen suosittelee vartavasten kytkimen pohjaan painamista vähänkin aloittelevalle ajajalle. Heitähän kuitenkin on enemmän teillämme. Kiitos suomalaisen automonopolin edesvastuuttoman vajaan koulutuksen. En voi mitään sille, että Timo Mäkinen, Hammarlund, Vasaralehto, Tom Trana ja monet muut ovat jossain suhteessa eri mieltä U. Lahtisen kanssa talviajon tekniikasta, mutta jos lehden päätoimittaja on valmis pelkästään huhu- ja kuulopuheiden perusteella arvostelemaan radio-ohjelman todenperäisyyttä, hänhän itse oli lähetyshetkellä ulkomailla, niin saattaa olla että hänen tietonsa on huhu- ja kuulopuheiden varassa. Toivon ettei niin ole. Kaikki radio-ohjelman haastattelulausunnot ovat matkalla tunnettuun moottorilehteen alkuperäisnauhoina avointa palaveria varten.

Valmiina pyöreänpöydän keskusteluun

Kunnioittaen
Jukka Häyrinen
radiotoimittaja

Herra Pentti Koski

Numerossa 5 olleen kirjoituksenne johdosta kysyn teiltä, että varsiluudallako lentäjien olisi pitänyt lentää silloin kun koneita puuttui? Kun te muistatte vielä 30-luvun tapahtumat, niin muistanette toki miten vähäinen ja vanhentunut Suomen lentokalusto oli. Kuitenkin lentäjät suorittivat vertaansa vailla olevan työn niissäkin olosuhteissa. Kun maalla oli vastassa suuri ylivoima niin myöntänette senkin, että ilmassa oli tilanne samanlainen. Joten annetaan kunnia niille joille se kuuluu eikä purnata turhia.

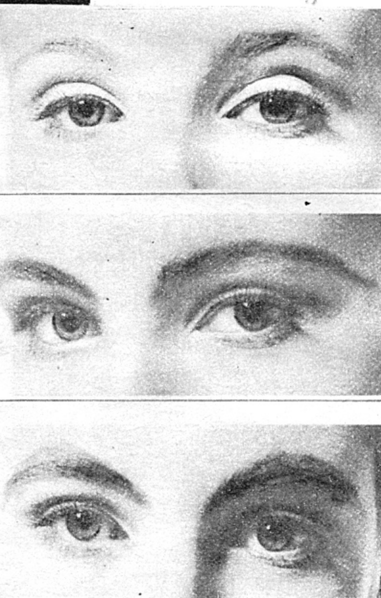
Mitä tulee naisten kanssa leikkimiseen, niin sen taidonhan varmasti osasivat myös tykkimiehet, joten silläkin kohtaa ovat puntit tasan. Minun mielestäni Hasse Windin kertomus puolustaa paikkaansa missä lehdessä tahansa, ja on hyvä tietää asiat sellaisina kun ne ovat. Sodassa saadut vammat, olivatpa ne sitten sielullisia tai ruumiillisia, ovat varmasti yhtä raskaat kantaa, olkoonpa ne saatu missä aselajissa tahansa. Lämpimät terveiseni Hasse Windille ja kaikille niille, jotka sodan seurauksista kärsivät edelleenkin.

Terttu Myller
Joensuu

Päämääränä kauneus

KULMAKARVOJEN OSUUS KASVOISSA ON TÄRKEÄ

Nuoret tytöt eivät useimmiten kiinnitä tarpeeksi huomiota kulmakarvoihinsa. He eivät tunnu pitävän niiden hoitamista kovin tärkeänä. Ja kuitenkin juuri kulmakarvat vaikuttavat lähes ratkaisevasti kasvojen kokonaisvaikutelmaan.

Jos kulmakarvat ovat kovin tuuheat, niitä voi jonkin verran nyppiä — ei kuitenkaan 1949-luvun tyyliin. Useimmiten auttaa pelkkä harjaus, jonka avulla kulmakarvat saa muotoiltua ällistyttävän monin eri tavoin. Jos ette ole tyytyväinen kulmakarvojenne muotoon, sipaiskaa kulmakynäänne hieman väriä ja levittäkää sitä haluamiinne kohtiin. Älkää kuitenkaan menkö liiallisuuksiin, sillä liiallinen värin käyttö vain pahentaa asiaa!

Yleinen suuntaus tuntuu nykyään olevan se, että kulmakarvoja on aina tummennettava. Tummaverikköjen kulmakarvat vaativat kuitenkin tavallisesti päinvastoin vaalentamista. Tummatukkainen nainen näyttää suorastaan pelottavalta, jos hänellä on lisäksi pikimustiksi värjätyt kulmakarvat. Vaalentaminen on hyvin yksinkertaista; helpoin tapa on taputella vähän puuteria kulmakarvojen päälle, mutta tietysti kulmakarvat voi vaalennuttaa kampaajalla kuten hiuksetkin. Tämä vaatii kuitenkin ehdottomasti pätevän ammatti-ihmisen.

Jos kulmakarvanne ovat hyvin lähellä silmiä, nyppikää alareunasta pois tarpeelliseksi katsomanne määrä karvoja. Maalatkaa sitten huolellisesti yläreunaan omien kulmakarvojenne väriä — ei kuitenkaan liikaa. Jos kulmakarvanne ovat kasvaneet kiinni toisiinsa, nyppikää keskeltä muutama karva pois.

Mutta ennen kaikkea: älkää maalatko kulmakarvojanne koskaan aivan mustiksi, olittepa sitten tumma tai vaalea.

L.E.

Kirkkoherra Mattila:

KIRKKO IRTI VALTIOSTA

Mikäli kirkko ei pysy pystyssä ja kykene suorittamaan tehtäväänsä ilman valtion tukea, ei se ole oikea uskon eikä oikea kansan kirkko vaan keinotekoinen instituutio, sanoo kansanedustaja, kirkkoherra Veikko Mattila.

Teksti: VEIKKO ENNALA

Kuvat: VEIKKO LINTINEN

Siihen aikaan, jolloin kuplettikapteeni Palle ja tavoitesäästäjä Margit eivät vielä olleet kiinnittäneet siveellisisänmaallista katsettaan televisioon, uskalsi sekin erittäin kiitettävällä tavalla puuttua päivänkohtaisiin ongelmiin. Eräs sen tuonaikaisista ohjelmista käsitteli perhesuunnittelua.

Kyseinen ohjelma oli järkyttävä. Aluksi kuvaruudussa nähtiin ja kuultiin pohjoissuomalaista pikkutilallista, joka petromaxia rassaillessaan vastaili haastattelijan kysymyksiin. Hän katsoi olevansa erinomainen kristitty hommattuaan maailmaan ellen väärin muista kokonaista 17 lasta. Minkäänlaisia ehkäisyvälineitä hän ei voinut Jumalan miehenä hyväksyä.

Hänen vaimonsa, riutuneen näköinen naisparka, ilmoitti erikseen kysyttäessä täysin yhtyvänsä miehensä näkemykseen.

Kirkon siunauksen tämän mäkitupalaispariskunnan pirttifilosofialle antoi Oulun piispa siitäkin huolimatta, että juuri samoihin aikoihin Kemissä oli irtisanottu kolmisensataa tehdastyöläistä ja koko hänen hiippakuntansa kipristeli mitä vaikeimman työttömyyden kourissa. Entisellekään väestölle ei ollut tiedossa leipää ja kuitenkin piispan mukaan oli uusia ruokittavia suita aiheellista hommata.

Ellei näiden lausuntojen väliin olisi solutettu tri Kaisu Turpeisen kiihkotonta, asiallista ja tasapainottavaa puheenvuoroa tupaviljelyn järkiperäistämisestä, olisi koko ohjelmasta tullut edesvastuuttomuuden oppitunti: ihmisen olemassaolon ainoa tarkoitus on, paitsi alituiseen parkua ja katua syntejään, siittää siittämästä päästyään mistään mitään välittämättä niin kuin eläimet kiima-ajan tullen sokeina ja kuuroina parittelevat.

Piispan katsantokanta on toisaalta jotenkin ymmärrettävissäkin. Kirkko on kankea ja vanhoillinen laitos ja sen on vaikea peräytyä dogmeistaan, sillä jos se myöntää erehtyneensä yhdessä kohdin on sen pian myönnettävä erehtyneensä jossain muussakin.

Mitä mainittuun mäkitupalaispariin tulee, heidän kohdallaan kyse oli pelkästään valistuksen puutteesta, typerryttävästä henkisestä pimeydestä sanalla sanoen, josta heitä itseään ei tosin voi syyttää.

Viime aikoina on kirkon piiristä kyllä kuulunut monia raikkaitakin puheenvuoroja. Kirkon seisovaan, rutaiseen veteen, sen järkähtämättömään status quohon ellei vallan sen taantumukseen kyllästynyt pastori Jouni Apajalahti esimerkiksi lausui äskettäin harmissaan pelkäävänsä, että pian umpitautikin katsottaneen kristilliseksi hyveeksi.

Hämminkiä aiheutti tuonnoittain myös kirkkoherra Voitto Viro, joka ei henkilökohtaisesti pidä mahdottomana, vaikka koirillakin olisi sielu ja oma taivaansa. Tällaista dissidenttiä so. harhaoppista käsitystään hän perusteli sillä, että koirakin on Jumalan luoma, että se osaa olla kiitollinen, että se on uskollinen ja että sillä on isäntäänsä rakastava sydän. Samaa ei voida sanoa kaikista ihmisistä.

Kaikkein rajuimmin ravisteli kirkkorakennelmaa kuitenkin kolmisen vuotta sitten kansanedustaja Veikko Mattila, joka lausui eduskunnassa julki kauan ilmassa väreilleen ajatuksen: kirkon on irtauduttava valtiosta.

Tämä ehdotus oli aikansa pommi. Ihmeellisintä asiassa oli, että aloite tuli niin sanoen kirkon itsensä taholta, sillä onhan kansanedustaja Veikko Mattila myös kirkkoherran virkaa hoitava pappi. Yleistä kirkollista käsitystä tällainen puhe ei silti millään muotoa edustanut. Päin vastoin kirkon oma ja myös vanhahtava provinssilehdistö reagoi asiaan ärtyneen kiukkuisesti: ennenkuulumatonta, julkeata, arvoja repivää.

Ja katsoipa muuan julkisuuden henkilö, että Veikko Mattila oli suorastaan »käärme, jota kirkko oli elättänyt povellaan».

Kirkkoherra Veikko Mattila vihittiin papiksi jo vuonna 1939. Niin ollen hän ei ole enää mikään nulikka tai enfant terrible, joka saattaa ällistyttää ympäristöään ajattelemattomilla lausunnoilla. Hän on pitkä, hoikka ja arvokkaalla tavalla harmaantuva. Hän ei viittilöi ja elehdi eikä, päin vastoin kuin luulisi, ole erityisen retoorinen. Hän puhuu hitaasti ja harkiten ja käyttää minuutteja miettiessään ilmaisisiko tietyn asian olevan lähes, suurin piirtein vaiko ylisummaan siten ja siten. Hän on vivahde-erojen mestari.

Hänessä puhuu harras vakaumus, ei repivä radikalismi. Hän on syvästi ja aidosti uskonnollinen. Tähän päivään mennessä hän ei ole katsonut tulevansa toimeen ilman iltarukousta. Käärme kenenkään povella hän tuskin on.

Käykäämme nyt yhdessä hänen vieraanvaraisessa Helsinginasunnossaan tarkemmin tutustumassa hänen maailmankatsomukseensa.

KYSYMYS: Eräiden ihmisten mielestä politikoiva pappi on kauhistus.

VASTAUS: Minä en näe mitään konfliktia pappiskutsumukseni ja kansanedustajantoimeni välillä. Molemmat tähtäävät palvelemiseen. Ihminen ei elä pelkästään leivästä mutta ei myöskään ilman leipää.

Sosiaalidemokraattinen pappi on suhteellisen harvinainen? Kari pukee piirroksissaan kokoomuspuolueen papin hahmoon, jolla on kypärä päässään.

— Kyllä sosialidemokraattisia pappeja on paljon, vaikka eduskunnassa meitä on vain kaksi, nimittäin rovasti Partanen ja minä. Että pappi kuvataan kypärä päässä, se ei ole ollenkaan ihmeellistä. Kirkko on ihan liian herkästi antanut siunauksensa sodille ja itsekin levittänyt sanomaansa, jonka pitäisi olla rakkauden sanoma, tulella ja mie-

KÄÄNNÄ

KIRKKO IRTI VALTIOSTA

kalla. Jos ristiriidoista puhutaan, siinä jos missä sellainen on nähtävissä.

Miksi olet juuri sosialidemokraatti? Väitetään, että tämän puolueen piirissä olisi puutetta älymystöstä ja siksi akateemisten kansalaisten on juuri sosiaalidemokraatteina niin helppo hankkia poliittista karieeria.

— Minun poliittinen vakaumukseni kypsyi jo kauan kauan sitten, paljoa ennemmin kuin astuin varamiehen paikalta eduskunnan varsinaiseksi jäseneksi. Henkilökohtaisesti en tavoittele mitään ansioita, sillä olen jo saanut kaiken sen hyvän mitä ihminen maan päällä voi saadakin.

Runsaat tulot toisin sanoen?

— Rakastavan vaimon, joka arvostaa ja tukee työtäni sekä kaksi poikaa, joista ilokseni näyttää kasvavan kunnon ihmisiä. Kansanedustajantoimeni täydentää työtäni pappina. Niin kuin koetan seurakuntani palvelijana antaa hengellistä lohtua ja apua raskautetuille, samoin ajan kansanedustajana sen väestönosan asiaa joka on jäänyt aineellisessa mielessä vähimmälle.

Miten ajat?

— Olen kansanedustajana tehnyt kaikkiaan kolmisenkymmentä toivomus-, raha-asia- ja lakialoitetta, jotka kaikki tavalla tai toisella kajoavat työväkeä. Viimeisin aloitteeni koski eräänlaisten minkkikonsulenttien palkkaamista oman vaalipiirini (Vaasan) alueelle opettamaan turkiseläinten kasvatusta.

Saarnatuolista on aika pitkä matka minkkitarhaan.

— Jos raamattua tulkitaan siten, että Jeesus opetti ihmisiä pelkästään veisaamaan ja viettämään loput ajastaan kädet ristissä toivoen että taivaan linnut heitä ruokkisivat, niin epäilen että tulkinta on väärä.

Kun on kysytty, eikö kirkko voisi käyttää valtavia varojaan enemmän sosiaaliseen työhön, on kuultu

Tässä hän on, »käärme kirkon povella», mies, joka uskalsi sanoa ääneen sen mitä muut vain ajattelivat: »Minä pidän vapauden ilmapiiristä. Kaikilla täytyy olla oikeus lausua käsityksensä. Se on demokratiaa. Kirkko ei vielä ole demokratisoitunut.»

vastaus: se ei ole kirkon asia. Esimerkiksi asuntotuotanto ei sille kuulu. Se olisi osoitus kirkon liiallisesta maallistumisesta. Onko näin?

— Mielestäni kikko ei ole maallistunut tarpeeksikaan. Se ei ole kansan kirkko. Se on yhä vielä etäinen ja vieras ainakin työväenluokalle. Jeesus itse näytti oikeata esimerkkiä. Hän työskenteli ja seurusteli karheata vertausta käyttääkseni sen ajan minkkitarhurien kanssa. Mutta hän ei vain saarnannut vaan antoi käytännönkin neuvoja, jopa ruokki omin käsin nälkäisiä.

Tuntuu siltä, kuin tahtoisit esiintyä uutena uskonpuhdistajana.

— Olisin kelvoton pappi ja kelvoton kansanedustaja, jos en uskaltaisi sanoa julki sitä mitä ajattelen. Olenko sitten oikeassa tai väärässä, se ratkaistaan kaikkein korkeimmalla taholla viimeisen tilinpäätöksen aikaan.

Onko rehellisyytesi johtanut sinut kahnauksiin työnantajasi kanssa?

— Mikäli tarkoitat tynöantajalla kirkkoa ja sen hierarkiaa, olen todella saanut piispalta nuhtelu- ja oikaisukirjeen.

Politikoinnin vuoksi?

— Minun kannalta ei kysymyksessä ollut politiikka. Viakseni katsottiin se, että kuuluin toimikuntaan, joka järjesti muistomerkin vapaussodan aikana kaatuneiden

punaisten haudalle seurakunnassani Ähtärissä. Kun on puhe sellaisesta hirvittävästä onnettomuudesta kuin sota, minä en näe sen uhreja punaisina tai valkoisina vaan ihmisveljinäni. Tämän näkökantani ymmärsi sittemmin myös Lapuan piispa ja olemme jo sopineet asian. Osoittipa hän itsekin avarakatseisuutta saapuessaan henkilökohtaisesti kyseisen patsaan paljastustilaisuuteen. Toivoisin kutenkin, ettet tekisi tästä asiasta numeroa, koska se on nyt kaikin tavoin poissa päiväjärjestyksestä.

Juuri tästä teen numeron, sillä valaiseehan se luonnettasi. Aivan erikoista rohkeutta osoitit silloin, kun eduskunnassa vaadit valtion ja kirkon erottamista toisistaan. Ajattelitko sen tehdessäsi kenties sitä ilmeistä vääryyttä, jota liikkeet ja laitokset kärsivät joutuessaan maksamaan veroa kirkolle, jonka kanssa ne eivät liikeyrityksinä ole missään tekemisissä eivätkä saa mitään »vastapalvelua».

— Puhuin pappina kansanedustajan suulla. Minun käsitykseni on, että instituutio, joka ei kykene toimimaan itsenäisesti, ei ole elinkelpoinen. Uskonto ja siihen liittyvät asiat eivät saa olla pakollisia, niiden pitää versota vapaaehtoisuuden ja vakaumuksen pohjalta. Valtionkirkko ei ole oikea uskon eikä oikea kansan kirkko. Oikea kirkko joko pysyy tai kaatuu uskon varassa. Jos Kaikkivaltias katsoo, että Suomen luterilainen kirkko suorittaa merkittävää tehtävää, ei Hän salli sen hävitä valtion tuen puutteessa, vaan Hän kantaa sitä itse väkivahvoilla käsivarsillaan.

Olit eduskuntapuheesi aikoihin »eräiden tahojen» vihaama mies.

— Sanoisin mieluimmin, että monilla ihmisillä oli silloin asiasta erilävä käsitys. En kuitenkaan ollut yksin. Monet pappiskolleegani ovat ilmoittaneet yhtyvänsä minuun täysin. Ja nyt tilanne on jo sellainen, että kirkko itse on asettanut toimikunnan pohtimaan kirkon mahdollista itsenäistymistä.

Kirkko on siis demokratisoitumassa sekin?

— Kyllä, mutta kovin hitaasti. Eihän ole mitään demokratiaa, että esimerkiksi seurakuntalaiset eivät saa itse valita pappiaan.

Onhan olemassa neljäs vaalisija, jolle voidaan pyytää kuka tahansa. Tietääkseni tulit itsekin valituksi siten.

— Niin kyllä, mutta tullakseen valituksi papinvirkaan neljänneltä vaalisijalta on tämän ylimääräisen ehdokkaan nykyisin saatava prosentuaalisesti niin paljon ääniä, että käytännössä hänen on melkein turha edes suostua ehdolle. Asiantilaan on kuitenkin tulossa korjaus, siihenkin.

Politiikkona joudut ottamaan kantaa esimerkiksi aborttilakiin. Arkkipiispa ei katso voivansa sitä puoltaa. Voitko sinä?

— Kysymys on hyvin vaikea ja arkaluontoinen. Olen miettinyt asiaa kauan ja minusta tuntuu, että abortti eräissä tarkoin rajoitetuissa tapauksissa on pienempi kahdesta pahasta. Se on silti aina hätäkeino, jota ei voida suositella mutta se voidaan ymmärtää ja hyväksyä. Mutta jos on kysymys lapsirajoituksesta, se on järjestettävä erilaisin ehkäisymenetelmin, ei abortein. On merkillistä, millaisia neulansilmäihmisiä me olemme. Toisaalla sallitaan viattomien äitien ja lasten tuskalliset joukkomurhat räjähdys- ja napalpommein ikään kuin jokin yhteiskuntajärjestelmä olisi niin täydellinen, että kaikki keinot sen puolesta sodittaessa pyhittyisivät. Mutta toisaalla nähdään yksi ainoa abortti niin hirvittävänä rikokseni, että sitä ei voida edes ymmärtää kaikkein säälittävimmissäkään tapauksissa. Ihmiselämää on toki aina kunnioitettava, mutta kehittymätön sikiö ei ole vielä sellainen tunteva, ajatteleva ja itse minuuttaan tajuava olento, että aborttia aina voitaisiin sanoa murhaksi. Todelliset murhat suoritetaan, kuten sanoin, sotatantereilla ja niiden estämiseksi pitäisi kirkonkin korottaa äänensä eikä annettava niille sanatonta hyväksymistään.

Oletko joutunut pappina ristiriitaan omantuntosi ja puolueesi ohjelman kesken?

— En tähän mennessä. Sanon sen vilpittömästi.

Aiotko asettua ehdokkaaksi tulevissakin eduskuntavaaleissa?

— Tähän kysymykseen en tahtoisi vielä vastata. Haluan ensin rau-

Veikko Mattila harrastaa vapaa-aikoinaan taidemaalausta — sikäli kuin vapaa-aikaa on. Yleensä hän pitäytyy naturalismiin mutta tässä kuvassa on esillä jotakin vallan muuta — ehkä se on mattilaismia. Taulun nimi on »Työväen sekakuoro». Taustalla häämöittävä tyylitelty härkä on kuoron »bassomies», joka katsoo epäluuloisesti vasemmalta kuoroon pyrkiviä »herroja».

KÄÄNNÄ

Kirkkoherra ja rouva Mattila Helsingin Kallion -asuntonsa parvekkeella. Veikko Mattila kertoo neuvottelevansa aina puolisonsa kanssa, milloin edessä on suuria ratkaisuja hänen eduskuntatyössään.

hassa arvioida, olenko tähänastisessa edustajantyössäni saanut mitään aikaan.

Tuntuuko heikkoina hetkinäsi siltä, ettet ole saanut?

— Ehkä en niin paljon kuin olisin toivonut. Eräästä asiasta olen kuitenkin hyvin iloinen. Olen ollut ponnella ehdottamassa ja ajamassa polttoturpeen käyttöä koskevaa asiaa, koska mielestäni on järjetöntä tuottaa ulkomailta koksia ja kaasuja ja öljyjä lämmitystarkoituksiin niin kauan kuin suorastaan asumme loputtomien polttoainevarastojen päällä. Laskujeni mukaan polttoturvetta riittää meillä tuhanneksi vuodeksi. Kotiseurakunnassani Ähtärissä jo toimii polttoturvetta käyttävä kaukolämmityskeskus, joka lämmittää yhteensä yli sadantuhannen kuutiometrin sisätilat, kuten ammattikoulun, sairaalan, kunnan ja seurakunnan virastot, eräitä pankkilaitoksia ja niin edellen.

En epäile velvollisuudentuntoasi, mutta miksi kansanedustaja Veikko Mattila on joskus ollut poissa eduskunnan istunnoista?

— Minä sen paremmin kuin kukaan muukaan kansanedustaja ei ole poissa eduskunnan istunnoista esimerkiksi laiskuuttaan tai luvatta. Lupa poissaoloon on hankittava ennakolta kirjallisella, perustellulla anomuksella. Kansanedustajat voivat olla poissa ulkomaisten opintomatkojen, sairauden tms. vuoksi. Sitä paitsi varsinainen eduskuntatyö tehdään yleisöltä näkymättömissä, valiokunnissa ja puolueryhmissä. Kyllä kansanedustajan työpäivä on pitkä ja raskas, se ei mahdu 8 tuntiin. Kansanedustajat eivät osallistu vain suurten, yleisluontoisten ratkaisujen tekoon, he ovat lisäksi valitsijainsa valtuuttamia asiamiehiä, eräänlaisia juoksupoikia, jotka päivittäin toimittelevat näiden yksityisiäkin asioita.

Minkälaisen juoksupojantoimen olet itse esimerkiksi tänään tehnyt?

— Juuri ennen tuloasi kävin Metsähallituksessa anomassa vuokra-ajan pidennystä erään pieneläjän tontille hänen pyynnöstään. Ilokseni voin sanoa, että vuokra-aikaa jatketaan.

Skaala, jolla liikuskelet, on varsin leveä: ristiäisistä hautajaisiin ja aborttilaista turvesuolle. Mutta mikä on tärkeintä?

Maailmanrauha.

Kansanedustaja, kirkkoherra Veikko Mattila nousi ja ojensi kätensä. Vatsaanotto oli päättynyt.

— Ajakaa kotimatkalla varoen, hän sanoi lähtiessämme, tämä käärme kirkon povella.

Minä ja ystäväni (vas.) Kööpenhaminasa 1965.

OLEN MIESTEN RATTOPOIKA

Homot, huorat ja varkaat luokitellaan Suomessa samaan kastiin. Homoseksualisteja on yritetty irroittaa tuosta masentavasta kolmiyhteydestä, mutta yliymmärtäväisten pappien, lakimiesten ja psykologien lausunnot eivät paljon paina. Keski-Suomesta kotoisin oleva nuorimies kertoo seuraavilla sivuilla, mitä on olla miesten rattopoika. Tarina on ikävä todistus siitä, mihin pelkästään miehiä rakastavat miehet ja naisia lempivät naiset voivat ajautua niin kauan kuin tässä maassa on laki, joka rankaisee samaan sukupuoleen sekaantumisesta.

Emme moralisoi. Vielä vähemmän yritämme selittää homoseksualismin nimellä tunnettua sukupuolista »poikkeavuutta.» Saatte itse tehdä johtopäätöksenne.

Haastattelu: MARKKU ERONEN

Kertoja on ammatiltaan viinuri. Hän on pieni ja ulkonäkö tekee pyöreän vaikutuksen. Kasvot ovat pyöreät — suuntienoo kuin omena ja vartalo pullea kuin pienen lapsen.

Huolella valitut vaatteet istuvat erinomaisesti. Sukat ovat muodikkaan violetit. Harvoina harottavista viiksistä huolimatta tämä nuorimies vaikuttaa kovin naismaiselta.

Silmät peilaavat sen, minkä äidillisiä tunteita herättävä ulkomuoto peittää. Katse kiintyy vain hetkeksi aloilleen väistyäkseen pian pälyilyksi. Miehen on vaikea katsoa silmiin.

Kädenpuristus on vetelän nihkeä.

Ilman pienintäkään epäilystä tämä nuorimies on perimmiltä taipumuksiltaan homoseksuaalinen, vaikka hän itse syyttää nurjia olosuhteita, ymmärtämättömiä vanhempia — erityisesti kovaluontoista isää, viettelijöitä, rahapulaa, ystävyyden kaipuuta jne.

Hän häpeää tavattomasti. Ruotsissa ja Tanskassa hän uskaltaa olla oma itsensä, mutta koti-Suomessa on vaikeaa. »Niinkuin kaikki tuijottaisivat.» Täällä homoseksualisti kokee elävänsä kuin Mainos-Television Takaa-ajettu. Takaa-ajetusta hänet erottaa vain se, että hänen vainoajansa ovat kuviteltuja ja syyllinen on hänessä itsessään. Näistä mielikuvitusharhoista huolimatta tilanne on tuon miehen kannalta mitä todellisin ja mitä vaikein.

Vaikka kertoja on vasta 23-vuotias, hän tuntee eläneensä jo parhaimman rattopoika-kautensa. »Olen liian naismainen. Jos olisin miehekkäämpi, minulla voisi olla vielä parinkymmenen vuoden sesonki edessäpäin.»

»Olen nuori päällepäin, mutta henkisesti olen vanha, elähtänyt raunio. Ainoa mitä omistan, on valtava itsehalveksunta ja huonot hermot.»

Mitä seitsemään rattopojan vuoteen ja yli tuhanteen asiakkaaseen on sisältynyt, siitä kertoo nuorimies, joka kerran haaveili poikabordellissa, että kerran hänkin vielä hankkii oman perheen ja lapsia:

Se alkoi 16-vuotiaana

Olosuhteiden pakosta jouduin rakastelemaan miestä jo 16-vuotiaana. Työskentelin silloin kirjakaupassa. Heti ensimmäisenä päivänä töiden jälkeen johtaja käski minut konttoriin puhutteluun. Hän riisui yläruumiini ja sanoi, että sinun pitää käyttää hienpoistoainetta kun kerran olet liike-elämän palveluksessa.

Kuukauden päästä johtaja pyysi minut saunaa lämmittämään. Vaikka tiesin hänen homoilutaipumuksensa, menin mukaan, koska tahdoin pitää työpaikkani. Lämmitystouhun lomassa hän luki ääneen otteita Myklen Punaisesta rubiinista.

Mehukkaimmat kohdat näyttivät olleen alleviivatut. Näiden alkuvalmistelujen jälkeen siirryimme lauteille. Johtaja kertoi ulkomaanmatkoistaan ja siitä, mitä naiset olivat tehneet hänelle bordelleissa. Sitten hän tahtoi pestä minut kokonaan.

Kieltäydyin.

Johtaja suuttui ja uhkasi järjestää vaikeuksia ellen olisi kiltti hänelle. Raiskaaminen jäi sillä kertaa, mutta myöhemmin minun oli pakko täyttää tuon vanhenevan miehen toiveet. Pakko, koska jätin aikoinaan keskikoulun kesken ja vanhempani vaativat minua tekemään töitä. Isäni on kovaluontoinen ja pelkäsin häntä kovasti.

Muutaman kuukauden ajan jäin melkein päivittäin töiden jälkeen konttoriin ja tyydytyksen saatuaan johtaja vei minut usein autolla kotiini. Vanhempani ihmettelivät tätä vähän, mutta asia »selvisi» heille kun esimieheni tuli kerran meille sisään ja kertoi tekevänsä minusta »oikean kätensä.» Vanhempani saivat sen perusteella päähänsä, että minulla oli paras mahdollinen työpaikka.

Vaikka kuinka selitin kotona, etten halua enää mennä kirjakauppaan, vanhempani eivät ymmärtäneet minua. Olin silloin niin arka, että pelkäsin kertoa totuutta tuosta »hyvästä johtajasta.»

Niinpä karkasin.

Matkalla lyöttäydyin 16-vuotiaan tyttökodista karanneen pimun seuraan. Hän elätti meitä molempia ruumiillaan. Monen sotkun jälkeen kirjakaupan johtaja sai minut taas kynsiinsä. Vaikka en enää ollut hänen palveluksessaan, hän maksoi minulle konttorissa jatkuneesta seurustelustamme.

Kotona tuli työasioista niin kova riita, että muutin kaupunkiin asumaan. Kaupungissa tapasin reilun poikamiesapteekkarin, joka tarjosi kantakahvilassaan rahaa, tupakkaa ja syötävää. Kerran hän pyysi minut kotiinsa ja tarjosi konjakkia. Konjakkiin oli sekoitettu jotain, koska sammuin heti. Heräsin lattialla alastomana ja apteekkari istui päälläni. Sanoin hänelle: Tiedän mitä olette tehnyt minulle.

Seuraavana aamuna mies oli minulle vihainen siitä, että olin kännissä sotkenut paikat, mutta leppyi pian ja lupasi pitää minua kuin omana poikanaan. Olin silloin oppilaana leipomossa. Palkka oli pieni ja apteekkari maksoi vuokrani ja muita kulujani. Kun tarvitsin rahaa, menin yöksi tuon valkosipulilta löyhkäävän miehen luo.

Kohtalokas tapaaminen

Elin edelleen apteekkarin suojeluksessa kun tapasin nelihenkisen ruotsalaisen seurueen. Joukossa oli keski-ikäinen suomea puhuva mies. Myöhemmin kirjoitin miehelle, että halusin pois Suomesta opiskellakseni ruotsinkieltä. Hän lupasi ottaa minut luokseen siksi ajaksi, jonka tarvitsin oppiakseni kielen ja saadakseni hyvän työpaikan. Hän ilmoitti vaimonsa ilahtuvan kovasti, jos voisin mennä heidän luokseen.

Ilmoitin matka-aikeeni vanhemmilleni.» Et sinä semmosiin matkoihin lähde. Olet niin nuorikin. »Mutta pidin pääni ja pyysin myrkynsekoittajaystävältäni matkarahaa. »Ei tule mitään kun jouduin sun valtaas.» Asia järjestyi niin, että eräs vanhempiin miehiin erikoistunut poika uhkasi antaa apteekkarin ilmi, koska olin alaikäinen.

Sain rahat.

Ruotsissa se suomeapuhuva mies otti minut kovin iloissaan vastaan. Tulopäiväni iltana hän sanoi: Vaimoni työskentelee mielisairaalassa lääkärinä. Lähdemme hakemaan hänet töistä kotiin.» Menomatkalla »hyväntekijäni» jota tässä kutsuttakoon vaikka Matiksi, kopeloi minua autossa kun kurveissa painauduin häntä vasten.

Odotin jännittyneenä Matin vaimon tapaamista. Ihmettelin vähän kun autoon tulikin vain mies. Huomattuaan hämmästykseni Matti pahoitteli, ettei hän ollut muistanut aikaisemmin kertoa miespuolisesta vaimostaan. Puoliso oli 35-vuotias mielisairaalan lääkäri, nimeltään Göran.

Seuraavana aamuna Göran lähti taas töihin. Minä jäin kahden Matin kanssa. Hän ehdotti kursailematta: »Jos annat minun lyödä sinua ratsupiiskalla, saat mitä ikinä haluat.» Kielitaidottomana ja rahattomana olin hänen armoillaan.

Se teki kipeää.

Sen ensimmäisen pieksämisen jälkeen Göran huomasi minun karttelevan Mattia. Hänkin oli Matin armoilla, mutta nautti siitä suunnattomasti. Olen aina hakenut itseäni vahvempien seuraa ja samalla turvallisuutta, mutta ruoskimisesta en oikein tykännyt. Joka tapauksessa lääkäriä ja minua yhdisti alistuminen saman miehen valtaan ja me ystävystyimme.

Göran kertoi, että 40-vuotias Matti on suomalainen. Hän on tunnettu teatterimies ja näyttelijä, esiintynyt suomalaisissa elokuvissakin, mutta paennut Ruotsiin skandaalin takia. (Matti oli pakottanut vaimonsa katsomaan vieressä, miten hän itse touhusi sängyssä toisen miehen kanssa. Vaimo sai eron.)

Ruotsissa Matti oli tunnettu ja arvostettu mies. Hänen kolmen huoneen ja keittiön asuntonsa oli ylellisen hieno, antiikkihuonekaluja sekä kallisarvoisia esineitä oli joka puolella. Taulujakin oli runsaasti, kaikki Göranin maalaamia, mutta ne esittivät vain Mattia — useimmiten Jeesuksen hahmossa. Tuntui jotenkin kammottavalta kun tuo sairasmielinen sadisti ja öykkäri katseli vastaan minne ikinä silmänsä pani.

Olin kypsä pakenemaan

Alkuhankaluuksien mentyä Matti ja Göran saivat päähänsä, että minun piti saada hieno kasvatus. He itse puhuivat moitteetonta ruotsia ja sallivat minun seurustella ainoastaan valitsemiensa henkilöiden kanssa. Sivistämisohjelmaan kuuluivat myös musiikkiopinnot. Matti toimi krematorion johtajana ja soittelin siunauskappelissa urkuja. Lukkari istui vieressä ja kopeloi minua.

Samasta krematoriosta Matti toi kotiin seppeleissä käytettyjä kalloja. Niitä oli aina kaikki paikat täynnä. Tuntui siltä kuin olisi asunut hautausmaalla.

Matti oli mestari kiduttamaan ihmistä sekä henkisesti että ruumiillisesti. Hän hakkasi minua milloin missäkin, niin että veri pursui, mutta aviovuoteeseen hän ei koskaan minua vienyt. Kerrankin minut raiskattuaan hän oli kaksi viikkoa puhumatta, jotta oppisin kunnioittamaan häntä. Göran, joka oli erittäin älykäs mies, nautti Matin sadismista. Minä kärsin. Olin kypsä palaamaan Suomeen.

Lopulta kirjoitin vanhemmilleni, mutta unohdin kirjeen kotiin ja postitin sen vasta töistä palattuani. Matti oli nähnyt kirjeen ja kysyi, olinko muistanut postittaa sen. Vastasin myöntävästi. Silloin hän räväytti: »Avasin kirjeesi ja kirjoitin vanhemmillesi, että poikanne on miehiin menevä.»

Se oli kova isku.

Kotona ankara ja ymmärtämätön

isä, täällä sadisti. Kumpikin paikka oli yhtä toivoton. Matkustin Tukholmaan tiskaamaan. Löysin nuoren miehen ja asuin hänen luonaan. Huomasin, että ystäväni luona yöpyi yhtenään »serkkupoikia.»

Kaverini alkoi pian ryypätä rajusti ja minä yhdyin leikkiin. Kiertelin hänen opastuksellaan Tukholman homopaikkoja ja teimme rahaa. Tavallinen taksa oli 12 Suomen markkaa. Ei se ollut helppoa rahaa — varsinkaan vanhojen äijien kanssa.

Tukholmassa homoja tapasi kaikkialla. Erityisen paljon heitä liikkui Humlegårdissa ja Stureplanilla. Päärautatieaseman miesten vessa on ikävä paikka. Kun siellä asioi, tuntuu kuin seisoisi teatterilavalla.

Rahariidan takia vaihdoin asuntoa ja työpaikkaakin. Ihastuin moneen mukavaan poikaan. Erityisesti muistan hollantilaisen matkatoimistovirkailijan sekä sveitsiläisen opiskelijan. He olivat ihania!

Aikaa oli kulunut Ruotsissa jo niin paljon, että täytin 18 vuotta. Tiesin paljon, sillä kokemuksia kertyi tarpeettomankin runsaasti. Koti-ikävä kiusasi vähän väliä ja niin kutsuin morsiameni Suomesta Tukholmaan. Järjestin hänelle työpaikan, mutta elämämme oli risaista. Tyttö narisi yöjuoksuistani ja meille tuli riitaa kaikesta muustakin mahdollisesta ja mahdottomasta. Morsiameni kosti ikävästi. Hän sairasti sokeritautia, ja jätti kerran tahallaan lääkkeet ottamatta. Tyttö joutui sairaalaan, mutta selvisi. Ajoin hänet takaisin Suomeen.

»Söötti poika suosiossa»

Morsiameni lähdettyä otin lopputilin ja jouduin pahaan kierteeseen. Lopulta varastin siltä mukavalta sveitsiläiseltä opiskelijalta rahaa 800 Suomen markan arvosta ja lensin Tanskaan. Kööpenhaminassa etsin ensimmäiseksi Can-Canin, joka on tunnettu homobaari. Pääsin sinne juotattamaan miehen tarpeessa olevia äijiä. Sain suojelijakseni 50-vuotiaan Elsen, joka piti nuorista pojista. Hän kiintyi minuun niin, että järjesti pöytääni rahakkaimmat asiakkaat.

Yleensä menin baarista asiakkaitten kotiin. Koska olin nuori »söötti poika» ja ulkomaalainen, sain jopa 50 mk kerralta. Paras päiväansio oli noin 150 mk. Tietysti sain vielä ilmaiset oluet ja tupakat. Hiljaiseen päiväsaikaan suoritin pikapalvelua Can-Canin vessassa. Yleensä sain helposti asiakkaita ja minun oli helpompi pyytää rahaa kuin vanhojen pummien.

Aikaa myöten tapasin vakituisen rakastajan, noin 60-vuotiaan kuuluisan muotitaiteilijan. Hän oli kookas ja vaalea ja maksoi pelkästä seurasta. Tuo komea ja äärimmäisen hienostunut mies toi lohtua muuten ankeaan elämääni. Hän oli aivan toisenlainen kuin se kööpenhaminalainen perheenisä, joka usein aamukahvin aikaan touhusi kanssani kotonaan. Vaimo istui keittiössä kupin ääressä sen aikaa.

Merkillinen kokemus oli tämäkin: Olin seurustellut koko yön espanjalaisen tarjoilijan kanssa. Aamulla menin tapani mukaan Can-Caniin pyydystämään asiakasta. Vanhahko nainen tuli pöytääni ja kysyi, halusinko viskiä vai konjakkia. Tarjous oli sitäkin kummallisempi, koska terävät olivat kalliita ja niitä näki pöydissä hyvin harvoin. Sitten nainen vei minut taksilla asuntoonsa. Heräsin iltapäivällä siihen, että tuo elähtänyt luuska touhusi kimpussani. Lähdettyäni löysin satakruunusen taskustani. Nainen oli sujauttanut sen sinne salaa. Jälkeenpäin harmitti kun en pannut osoitetta muistiin pahan päivän varalta.

Edistyin ammatissani niin paljon, että liityin klubiin, jossa miehet tanssivat keskenään. Kokoonnuimme perjantaisin tietyssä ravintolassa. Siellä tapasi myös lesbolaisia naisia. Yökötti kun katsoi niiden muhinointia. Kävin klubin järjestämissä naamiaisissa ja siellä oli oikein hauskaa. Miehet esiintyivät naisten vaatteissa, mutta yliveto oli noin 190-senttinen nuori poika, joka oli pukeutunut tanssijattaren asuun, vetänyt koipiinsa verkkosukat ja kiinnittänyt takapuolen päälle höyheniä. Kun hän purjehti saliin, kaikki hiljentyivät ja orkesteri soitti fanfaarin. Hän oli aivan kuin oikea tyttö — iso kylläkin. Miehekkääseen tapaan tilaisuudessa arvottiin homolehtien, mm. Panin ja Eoksen vuosikertoja sekä suklaata. Se oli hauskimpia juhlia, missä olen koskaan ollut.

Poikabordellissa Helsingissä

Minun piti monta kertaa palata Suomeen, mutta juhliminen voitti ja niin jäin Kööpenhaminaan. Kieltämättä viihdyin siellä paremmin kuin missään aikaisemmin, koska kaikki on niin vapaata. Vihdoin pääsin irtautumaan Köpiksen iloista.

Helsingissä asetuin asumaan Mannerheimintien varrelle vastapäätä vanhaa Ylioppilastaloa. Siinä oli ainakin 200 neliötä, kaikki oikein hienoa ja tyylikästä — jopa Wäinö Aaltosen veistoksiakin. En ole koskaan viihtynyt murjuissa vaan etsinyt aina fiinin asunnon. Yksin ei sellaiseen ole varaa. Mannerheimintien asunnossakin meitä oli monta poikaa, kampaajaoppilas, lentovirkailija, tarjoilijaoppilas, elokuvateatterin ovimies ja minä. Asunto tunnettiin poikabordellin nimellä.

Haimme asiakkaat pääasiassa Esplanadilta ja Kissankujalta. Se oli suhinaa. Olimme kaikki ihan vauhkoja.

Vastoinkäymisiäkin sattui. Brasilian laivastovierailun aikana tarjoilijaoppilas sonnustautui asianmukaisesti, jopa maalasi varpaankyntensä vihreiksi ja meni laivaan. Kului pari vuorokautta. Poikaa ei kuulunut ja ehdimme jo huolestua. Sitten hän palasi itkien. Oli kuulema juotettu ja pidelty oikein tosissaan monen tumman miehen voimalla.

Kampaajaoppilas ja lentovirkailija kalastivat miehiä joskus naisten vaatteissa. Heillä oli korkeat peruukit ja kireät hameet. Kun petos silloin tällöin paljastui, heidän oli potkaistava piikkarit pois, vedettävä hameet korviin ja juostava suinpäin piiloon boksiimme.

Asiakkaita riitti niin paljon, että kaksi puhelintamme soivat yhtämittaa. Varsinkin taiteellista väkeä kävi runsaasti, elokuvamiehiä, tunnettuja näyttelijöitä jne. Tavallisilta perheenisiltä velotimme 20 mk kerralta.

Vaikka poikabordellissa olikin rattoisaa, läksin Tukholmaan, koska minut opittiin tuntemaan kovin pian. Tunnetaan minut Tukholmassa ja Kööpenhaminassakin, mutta Helsingissä ja Suomessa yleensä se on eri juttu. Kampaajaoppilas sekä lentovirkailija lähtivät kanssani. Opastin heitä Tukholman »paikoissa» ja tuttavani kauhistelivat toista kaveriani, koska hän oli värjäyttänyt tukkansa ruosteenpunaiseksi.

Pian ajauduin taas Kööpenhaminaan ja Can-Caniin. Kampaajaoppilas oli mukanani. Kielitaidottomana hän jäi työttömäksi ja lupasin elättää häntä. Poika istui kaiket päivät asunnossa, itki ja odotti rahaa, jota minullakin oli niukalti.

KÄÄNNÄ!

OLEN MIESTEN RATTOPOIKA

Kihloissa lesbolaisen kanssa

Tuona kurjana aikana tapasimme tunnetun suomalaisen, nykyisin Amerikassa asuvan ilonaisen tyttären. Vietimme yhdessä joitakin risaisia ja kihlasinkin hänet puoliksi leikilläni. Näin jälkeen päin en oikein ymmärrä, miksi sen tein. Toverini oli tutustunut tyttöön ja hänen äitiinsä, kun hän kampasi äitiä erästä suomalaista elokuvaa varten. Kööpenhaminassa törmäsimme tyttäreen, jota sanottakoon Kyllikiksi, eräässä homobaarissa.

Kyllikki seurusteli silloin suomalaisen pojan kanssa, mutta pyrki asunnottomana meidän luoksemme. Tyttö järjesti kaikenlaista omituista menoa, jonka takia meidät häädettiin parista asunnosta. Kyllikki oli äidilleen oikea surunlapsi. Hän ei halunnut käydä koulua eikä mennä naimisiin. Suomessa hän ei pysynyt millään. Niinpä tyttö kierteli maailmalla ainakin kolmen väärennetyn passin turvin ja esiintyi suuren tyylin lehtinaisena. Hänellä oli sairaalloisen voimakas halu varastella ja ainakin Kööpenhaminassa hän pysyi leivissä tuon harrastuksen turvin.

Kyllikki oli omituisen ristiriitainen: hän ei tykännyt miehistä eikä aina naisistakaan, vaikka hankkikin tyydytyksensä heidän kanssaan. Häneltä tuntui puuttuvan täysi ymmärrys. Äitinsä lisäksi Kyllikki pakoili kaikki suomalaisia. Hän puhuikin murtaen. Hermostuimme tyttöön monta kertaa ja yritimme eksyttää tuon saastaisen ja homssuisen lumpun seurastamme, mutta aina hän löysi meidät.

Koska Kyllikin äiti itsekin oli tempaustensa takia monien hampaissa, hän yritti kaikin keinoin suojella tytärtään sensaatioita vaanivalta lehdistöltä. Äiti kävi Kööpenhaminassakin, mutta Kyllikillä oli sillä hetkellä sellainen mielentila, että hän halusi kuunnella vain jazz-levyjä. Kun äiti yritti puhua järkeä, tytär ajoi hänet pihalle.

Kyllikki suostutteli minut salakihloihin kanssaan, vaikka tiesin hänen seurustelevan toisen suomalaisen kanssa. Tyttö ehdotti naimisiinmenoakin ja lupasi, että äiti kyllä järjestää rahaa. Sillä hetkellä tuntui, että liitosta olisi ehkä tullut tosikin, jos Kyllikki olisi ollut ymmärtäväisempi.

Tytön mieltymys omaan sukupuoleensa oli äidille raskas taakka, koska asiasta puhuttiin yleisesti. Tuo uhkea ilonainen, joka itse oli hankkinut maineensa sentään miesten kanssa pelmutessa, tahtoi hintaan mihin hyvänsä todistaa tyttärensä olevan normaali. Siksi hän yritti naittaa Kyllikkiä väkisin. Hän jopa pyysi minua tuomaan Kyllikin Helsinkiin, jotta voisi vahtia tyttöä tiukemmin.

Tilanne selvisi, kun minun piti tulla sotaväkeen. Kyllikki paineli pummina Pariisiin ja kampaajaoppilas muutti Ruotsiin.

Asevelvollisuusaikana seurustelin läheisessä kaupungissa asuneen kamreerin kanssa. Tuo suuri mies oli niin naismainen, että oli oikein paha katsoa. Sotaväen jälkeen palasin Kööpenhaminaan. Sitten työskentelin pariin otteeseen Suomessa ja ajauduin taas — minnekäs muualle kuin Kööpenhaminaan.

Koska todellinen ystävyys merkitsee paljon rattopojallekin, pureuduin kiinni italialaiseen merimieheen ja hän houkutteli minut merille. Aikani seilattuani jäin Marseilles'iin ja tapasin homokortteleissa poikia henkeni pitimiksi. Ranskaan kyllästyttyäni läksin Italiaan Genovaan ja vietin siellä kuukauden niinkuin vietin. Pyysin konsulikyytiä Suomeen, mutten saanut. Otin taas pestin. Portugalista on jäänyt mieleeni jokivene, jossa asui koko perhe. Vein heille tupakkaa ja touhusin itseni ikäisen oikein viehättävän pojan kanssa kajuutassa. Perhe siirtyi siksi aikaa kannelle.

Elän toivossa

Meriltä päästyäni olen ajelehtinut Suomen, Kööpenhaminan ja Tukholman välillä. Seitsemän vuotta on kulunut siitä kun helppo raha ja hienot tuttavuudet houkuttelivat minut miesten rattopojaksi. Nyt olen raunio.

Haluaisin jäädä Suomeen, mutta täällä ei uskalla olla oma itsensä. Siksi olen tiedustellut Tukholmasta, voisinko päästä sukupuolisen poikkeavuuteni takia Ruotsin kansalaiseksi. Nyt olen hirvittävän arka. Vieroksun itseäni, en osaa käyttäytyä. Pilaan itseltäni kaiken, koska en pääse muita ihmisiä lähelle. Vain viina antaa hetkellistä iloa.

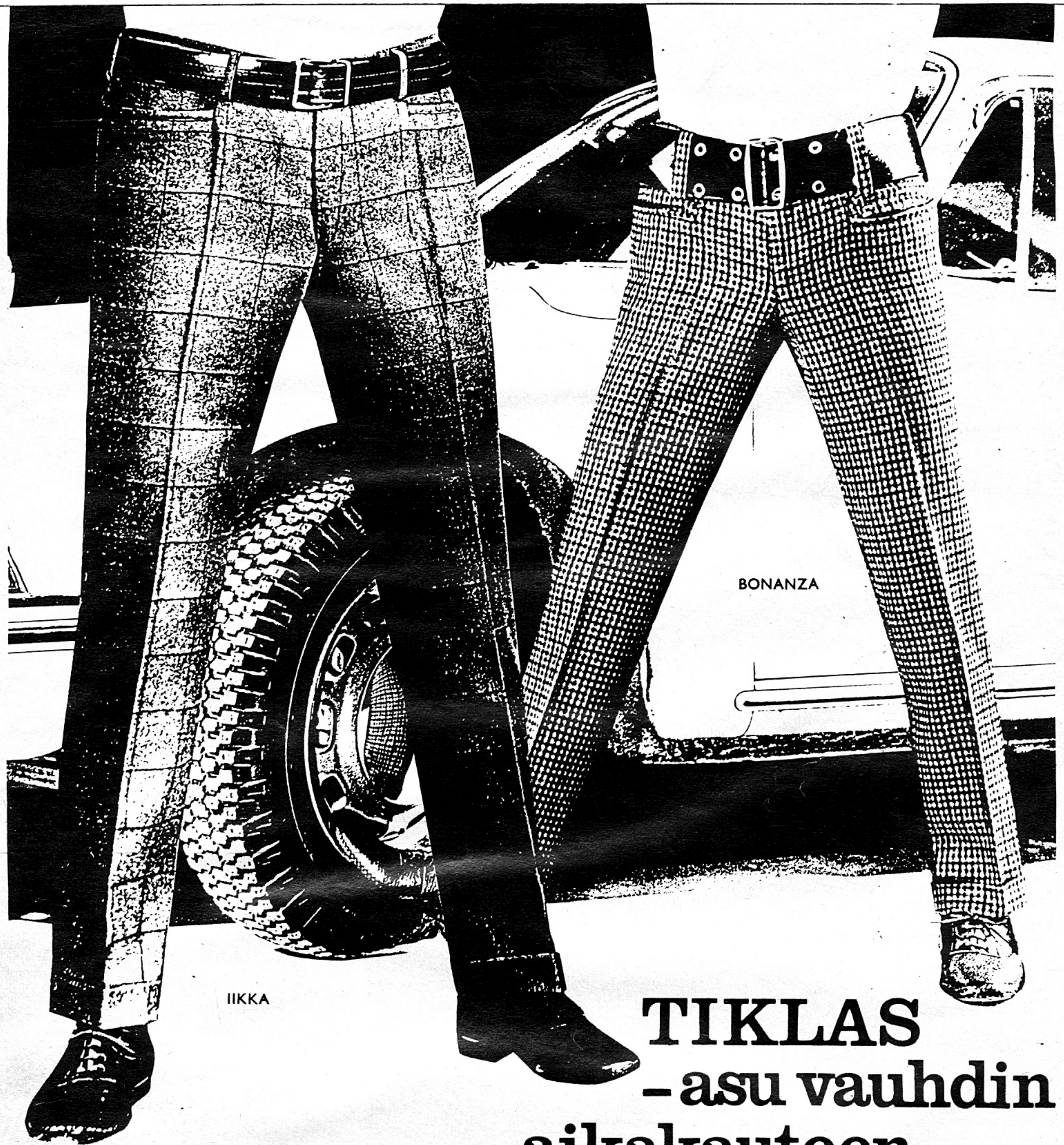
Suomessa homot, huorat ja varkaat niputetaan samaan kastiin. Elä täällä sitten. Todennäköisesti ajaudun syksyn tullen taas ulkomaille. Vaikka jatkaisinkin uraani, en halua enää kokea sitä, mihin jouduin Malmössä.

Tapasin miehen, joka näytteli nautiskellen homolehti Eoksessa olevaa kuvaa. Se esitti puuhun sidottua poikaa, joka oli raa'asti hakattu verille. Mies vei minut kotiinsa ja pani kylpyyn, vaikka yleensä olen puhdas. Sitten hän vaati minua sitomaan itsensä sänkyyn selälleen siten, että köytin jalat vatsaa vasten. Senjälkeen hän käski ruoskimaan lujaa ja nautinnon huipuksi tökkimään itseään naskalilla takapuoleen! Radio soi kovilla, etteivät karjahdukset kuuluneet. Yöllä heräsin siihen, että ystäväni sitoi minua samanlaiseen asentoon ja tanssi edessäni kuin intiaani.

Yhtä mieltäkääntävää oli joutua samaan hotellihuoneeseen pojan kanssa, joka välttämättä vaati minua vetämään veitsellä hänen vatsansa auki.

Tällainen on kertomus pojasta, minusta itsestäni, joka kerran poikabordellissa haaveili omasta perheestä ja lapsista.

Elän silti toivossa. ☐

TIKLAS — miehelle, joka joutuu tilanteisiin. Tekee nopeita ratkaisuja. Elää mukana ajan vauhdikkaassa sykkeessä . . . TIKLAS housut ovat kevyen nuorilinjaiset. Katsokaapa kuvan housujen leikkausta: ne todella istuvat! Päälietikkaus taskunsuissa, sivujen tulitikkusaumat. Lantiohousut mallia Carnaby Street. TIKLAS housut on valmistettu tämän päivän hyväksi tunnetuista muotikankaista. Ruudullista tai yksiväristä. Ne säilyttävät kuosinsa sateessakin. TIKLAS housut tuovat tyylikästä miehekkyyttä vaativaankin esiintymiseen, mukavuutta ja käytännöllisyyttä vapaa-aikaan. Siksi menevä mies valitsee TIKLAS housut, muotiasun vauhdin aikakauteen.

1 Menevän nuoren kiva kello. Vähän uutta ja vähän vanhaa: värikäs go-go-ranneke ja selvät roomalaiset numerot. Tosi nasta juttu. Hinta 210 mk. Kuukausittain **20:–**

2 Vesitiivis "sukeltajankello" kaikille niille, jotka pitävät agenteista ja jännityksestä. Iskunkestävä. 17-kivinen. Yönmusta kellotaulu. Säädettävä ajoituskehä. Raita-ranneke. Hinta 160 mk. Kuukausittain **15–**

3 Pikkunaisten oma pop-kello. Saavuttanut suunnattoman suosion Amerikassa. Kellotaulussa salaperäisen kiehtova koristekuvio. Oikea korukello. Kultadubleeta. Lisänä mainiot pitkänpitkät vitjat. Hinta 70 mk. Kuukausittain **10:–**

UUSI LOISTAVA TARJOUS:

10 mk

ARVOINEN KUPONKI ON KÄYTETTÄVISSÄNNE KUN TILAATTE JONKUN NÄISTÄ TUOTTEISTA

Älkää lähettäkö käsirahaa! Lähettäkää VAIN KUPONKI!

Oy Suomen Kellotuonti
Pohj. Espl. 35, H:ki 10

Tämä tarjous on voimassa 2 kuukautta.

Lähettäkää allekirjoittaneelle heti 8 päivän palautusoikeudella ja vuoden takuulla kello tai koru n:o ________ Hinnasta maksan vastaanottaessani ________ mk ja sitten ________ mk/kk, kunnes koko hinta ________ mk on maksettu ja omistusoikeus siirtynyt myyjältä minulle. Suoritan käteismaksun ________ mk, jolloin saan 10 % alennuksen.

____/____196____ Toimituspäivä ____________

Nimi: ____________

Arvo tai ammatti: ____________

Lähiosoite: ____________

Postiosoite: ____________

Hymy 6

4 MONITOR miesten kello. Kellon kuori ja ranneke kultadubleeta. 17 kiveä. Iskunkestävä, magnetisoitumaton. Hinta 140 mk. Kuukausittain **10:–**

5 NIDOR VIBRAFLEX miesten kello. Nyt Suomen ostetuimpia kelloja. 17 kivinen ankkurikoneisto, automaattinen selvä päivyri. Vesitiivis, iskunkestävä, magnetisoitumaton. Kultadubleeta. Voimakkaasti hohtava, pirstoutumaton lasi. Kellotaulu joko mustana tai vaaleana. Hinta 95 mk. Kuukausittain **10:–**

6 AUTOMATIC miesten kello. Itsevirittyvä, vesitiivis, iskunkestävä, magnetisoitumaton. Automaattinen päivyri siirtyy tarkalleen klo 24. 25 kivinen ankkurikoneisto. Kuori ruostumatonta terästä tai kultadubleeta. Hinta 220 mk. Kuukausittain **20:–**

7 EBEL PRESIDENT. Nelikulmainen, vuoden kellomuotia. Erittäin tyylikäs malli, jossa on hopeoitu kellotaulu ja kultaiset tuntimerkit. Ebel on Transair-lentoyhtiön virallinen ajannäyttäjä. Hinta 240 mk. Kuukausittain **20:–**

TILA

Kaikilla kelloilla on yhden vuoden kirjallinen takuu.

Ranneketjut ja -renkaat ovat 14 karaatin kullasta valmistettuja ja tarkistusleimattuja.

8 NIDOR naisten kello, kultadubleeta. Timanttihiottu lasi. Iskunkestävä, magnetisoitumaton. 17 kiveä. Hinta 125 mk. Kuukausittain **10:–**
Sama 18 kar. kult. Hinta 195 mk. Kuukausittain **15:–**

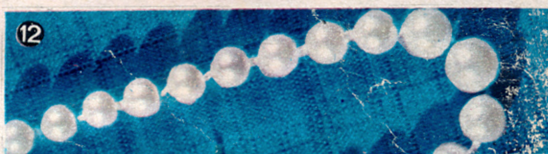
9 NAISTEN KULTAKELLO. Kello ja ranneke 18 karaatin kultaa. Timanttihiottu erikoislasi. Iskunkestävä, magnetisoitumaton. Hinta 495 mk. Kuukausittain **40:–**

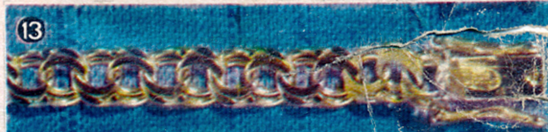
10 Poikien- ja tyttöjenkello. Selvät numerot. Ruostumaton ja vesitiivis. Erittäin kestävä. Sekuntiosoitin. Arvokas kello. Hinta 60 mk. Kuukausittain **10:–**

11 MONITOR naisten kello. Ruostumaton, vesitiivis, iskunkestävä, magnetisoitumaton. Murtumaton kestojousi. Joustava metalliranneke. Hinta 95 mk. Kuukausittain **10:–**

12 Tyylikäs, japanilaisista viljellyistä helmistä valmistettu aito helminauha. Helmikoristeinen lukko. Hinnat 90 mk tai 110 mk helmien koosta riippuen. Kuukausittain **10:–**

13 KULTAINEN RANNEKETJU. Bismarck-mallinen, koteloIukolla varustettu. 4,2 mm = 90 mk, 5 mm = 110 mk. Kuukausittain **10:–**

14 KULTAINEN RANNERENGAS. Puolipyöreä, varaketju.
7 mm = 132 mk. 8 mm = 140 mk.
10 mm = 155 mk. 12 mm = 182 mk.
Kuukausittain **20:–**